https://doi.org/10.26682/hjuod.2021.24.2.6
گوڤارا زانکویا دهوك، پەربەندا:24، ژمارە:2، (زانستێن مروڤایەتی وکومەلناسی)، بپ 94-137، 2021

کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری و ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ د ئاخفتنا سەنتەرێ خەلکێ دەڤۆکا دهۆکێدا

نیوار جەمیل و شێرزاد سەبری عەلی
کۆلیژا پەروەدەیا بنیات، زانکۆیا دهۆك، هەرێما کوردستانێ– عێراق

((مێژوویا وەرگرتنا ڤەکولینی: 4 تیرمەهـ 2021، مێژوویا ڕەزامەندیا بەلاڤکرنێ: 15 تەباخێ 2021))

پوختە

کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری و ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ ئێك ژ بابەتێن گرنگێن پراگماتیکێنە کو ب شێوەیەکێ بەرچاڤ و بەردەوام د زمانێ ڕۆژانەدا دهێتە دیتن. ئەڤ ڤەکۆلینە ب ناڤێ (کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری و ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ د ئاخفتنا سەنتەرێ خەلکێ دەڤۆکا دهۆکێدا) کو هەول هاتییە ل دویڤ مودێلا(براون و لیڤنسن)ی د ناڤ هەشت هەلویستنێن ژێکچودا بهێتە پراکتیکرن ژ پێخەمەت کێمکرن و سڤککرنا تێکچوونا ڕۆخسارێ مرۆڤی. ئارمانجا سەرەکییا ئەڤێ ڤەکۆلینێ ئەوە ڕێژەیا سەدییا ستراتیژیەتێن سەرەکی و نەسەرەکی(لاوەکی) یێن ڕێزگرتنێ ژپێخەمەت کێمکرنا تێکچوونا ڕۆخساری د ناڤ هەمی هەلویستاندا بهێتە دیارکرن. ب گشتی ڤەکۆلین دوو پشکان ب خۆڤە دگریت. پشکا ئێکێ ب شێوەیەکێ گشتی ل سەر کردەیا تێکچوونا ڕۆخسارییە و پشکا دووێ لایەنێ پراکتیکێیە ل دۆر کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری و ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێیە د ناڤ هەشت هەلویستاندا.

پەیڤێن کلیلدار: ڕۆخسار، کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری، ڕێزگرتن.

1-پێشەکی

1-1-ناڤونیشانێ ڤەکۆلینێ:

ئەڤ ڤەکۆلینە ب ناڤونیشان(کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری و ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ د ئاخفتنا سەنتەرێ خەلکێ دەڤۆکا دهۆکێدا)یە کو تێدا هەول هاتییە دان کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری ل دویڤ ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ بهێتە دیارکرن ئەوژی د چەند هەلویستێن دیارکریدا.

1-2-کەرەستێ ڤەکۆلینێ:

کەرەستێ ڤەکۆلینێ بریتییە ژ وەرگرتنا نموونەیان ژ زاردەڤێ (400) کەسان ژ ڕەگەزێ نێر و مێ کو هەر ڕەگەز بریتیبوون ژ (200) کەسان کو دیتنا ئەوان ل سەر (8) هەلویسان هاتبوونە وەرگرتن.

1-3- ڕێبازا ڤەکۆلینێ:

ڤەکۆلین ل دویڤ مودێلا (براون و لیڤنسن) کاردکەت و بۆ دیارکرنا ڕێژەیا سەدییا هەر ستراتیجیەتەکا ڕێزگرتنێ د هەلویستێن دیارکریدا پەنا بۆ شێوازێ ئاماری هاتییە برن.

1-4- مفا و گرنگییا ڤەگۆلینی:

گرنگی و مفایێ ڤەکۆلینێ د ئەڤان خالێن ل خوارێدایە:

أ-ڕێزگرتن و تێکچوون و پاراستنا ڕۆخساری بابەتەکێ گرنگێ ژیانێیە و د ناڤ هەمی کەلتووراندا

Sherzad.ali@uod.ac

جهێ گرنگی و بایەخدانێیە. نەخاسمە کەلتووریّ کوردی.

ب-ئاخڤتنکەر دشێن مفای ژ ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ ژبۆ پاراستنا ڕۆخساریّ گوهداری ببینن.

ج-بکارهینانا ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ هەڤگرتن و نیزیکبوون و ڤیانێ د ناڤبەرا تاکەکەساندا پەیدادکەت.

د- زانینا ستراتیجیەتێن ڕێزگرتنێ و ڕێژەیا بکارهینانا ئەوان ژ لایێ ئاخڤتنکەرێن سەنتەریّ دەڤۆکا دهۆکێ و ل دویف بگۆڕێن دەستنیشانکری، دبنە ئەگەر کو ئەنجامێن ب دەستڤەهاتی یێن گازندەیێ ڕۆلێ خۆ د بابەتێ کاریگەری و ڕازیکرنێدا هەبیت و ئەڤ ستراتیجییەتە ژ پێخەمەت گوهۆڕینا ئاڕاستەیا هەر ئێك ژ ئاخڤتنکەری و گوهداری و خۆپاریزییا ئەوان بهێنە بکارهینان.

1-5- پرسیارێن ڤەکۆلینێ:

ئەڤ ڤەکۆلینە هەولددەت بەرسڤا ئەڤان خالان بدەت:

أ- ئەریّ هەمی ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ یێن(براون و لیڤنسن)ی یێن سەرەکی ئەوێن ژبۆ کێمکرنا تێکچوونا ڕۆخساری دهێنە بکارهینان د ناڤ هەلویستێن هەلبژارتیدا دهێنە دیتن؟

ب- د هەر (8)هەلویستەکێ وەرگرتیدا، چ ستراتیجییێن ڕێزگرتنێ یێن لاوەکی(نەسەرەکی) ژبۆ کێمکرنا تێکچوونا ڕۆخساری هاتینە بکارهینان و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان چەندە؟

1-6- پشکێن ڤەکۆلینێ:

ڤەکۆلین ژبلی پێشەکی و ئەنجامان ژ دوو پشکان پێکدهێت. پشکا ئێکێ ب شێوەیەکێ گشتی ل دۆر کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری و جۆر و پیڤانا ئەویّ و کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری و ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێیە. پشکا دوویّ لایەنێ پراکتیکییە و یا تایبەتە ل دۆر کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری و ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێیە ل دەڤ ئاخڤتنکەرێن سەنتەریّ دەڤۆکا دهۆکێ.

2- کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری

2-1-چەمکێ کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری-FTA :

تێگەهێ کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری ـ Face threating Actsژ تیۆرا ڕێزگرتنێ یا هەردوو زانایا (براون و لیڤنسن)ی ل سالا (1978)ێ هاتییە دارێژتن و ل ئەوی سەردەمی تا نوکە ب شێوەیەکێ بەرفرەه د پێشڤەچوونێدایە .

هەردوو زانایێن ناڤبری تیۆرا ڕێزگرتنێ ب مەبەستا شرۆڤەکرن و چارەسەرکرنا سڤکاتیپێکرنان داهێنایینە و هەموارکرینە و پێشڤەبرینە، ئانکو دڤێت مرۆڤ ئەوان کردەیان بکارنەهێنیت، ئەوێن دەربڕینێ ژ شکاندن و سڤکاتیپێکرنێ دکەن و تێکچوونێ ل سەر ڕۆخساریّ گوهداران پەیدا دکەن .

(میلس ـ Mills)دبێژیت: ڕێزگرتن دەربڕینێ ژ مەبەستا ئاخڤتنکەری بۆ سڤککرنا تێکچوونێن ڕۆخساری دکەت، چونکی هندەك کردەیێن دیارکری گەفکرنێ ل سەر ڕۆخساریّ کەسانێن بەرامبەر دروستدکەن. (Mills,2003:6)

کەواتە ڕێزگرتن ب واتایا هەولدان بۆ پاراستنا ڕۆخساریّ کەسانێن بەرامبەر دهێت و دوو جۆرێن ڕۆخساری هەنە ئەوژی ڕۆخساریّ ئەرێنی و ڕۆخساریّ نەرێنی و ئەڤ هەردوو جۆرێن ڕۆخساری ب شێوەیەکێ گشتی د ناڤ هەمی کەلتوور و کارلێکرنێن جڤاکیدا هەنە، ئانکو کریارێن تێکچوونا ڕۆخساری ئەو کریارن ئەوێن ل دویف بنەمایێ مەرجێن ئاخڤتنێ د هندەك بارودۆخاندا مرۆڤ نەشێت پشتگوە پاڤێژیت و گرنگییێ پێ نەدەت .

کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری ئەو کردەیە ئەوا ب شێوەیەکێ بنەرەتی و سەرەکی زیانێ ب ڕۆخساریّ گوهداری و ئاخڤتنکەری دگەهینیت، ئەوژی د چارچۆڤێ ڕەفتارکرنێدا ل دژی حەزێن کەسانێن بەرامبەر پەیدا دبیت و پتریا کردەیێن تێکچوونا

Sherzad.ali@uod.ac

رۆخساری ب شێوەیەكێ زارەكی دهێنە دەربڕین و د چارچۆڤێ تایبەتمەندییێن ئاخڤتنێ یێن وەكو ڕیتم و لادان و جوداهییێن دركاندنێدا (ئەكسێنت)...هتد دهێنە ڤەگوهاستن و هندەك جاران ب كریار و شێوەیێن نەزارەكی دهێنە دەربڕین . (Goffman,1967:14)

ئەو كردەیێن تێكچوونێ ل سەر ڕۆخساری دروستدكەن د چارچۆڤێ كردەیێن زیانبەخشێن ب مەبەستدا هەست پێدهێتە كرن و ئەوژی ل دویڤ بنەمایێ پێشبینییێن دەوروبەرێ هەڤپشكێن ئاخڤتنێ دیار دبیت و ئەڤ كردەیە پشتبەستنێ ل سەر سێ جۆرێن تێكچوونێن ڕۆخساری دكەن، ئەوژی ئەڤەنە :

١ -تێكچوونێن ب مەرەم و مەبەستدار: د ئەڤی جۆریدا مەبەستێن دوژمنكارانە و هێرشكرنێ دهێنە دیتن. وەكو. (Goffman,1967:14) :

- دێ تە سزادەم، ئەگەر تۆ كارێ خۆ ئەنجامنەدەی .

گوهداری د ئەڤێ نموونێدا تێكچوونا ڕۆخسارێ مەبەستدار بوویە ژ لایێ ئاخڤتنكەریڤە ئەوژی ب ڕێكا (دێ تە سزادم.

2- تێكچوونێن ڕۆخساری یێن ژ نیشكەكێڤە پەیدا دبن: د ئەڤی جۆرێ تێكچوونێدا چ پلان بۆ هێرشكرنێ نەهاتینە دارێژتن، بەلێ زیانگەهاندنا ڕۆخساری ژ ئەگەرێ ئەنجامێن چاڤەرێكری یێن كردەیێ پەیدا دبن. وەكو. (Goffman,1967:14):

- ئەگەر تۆ بچیە دەڤ ئەوی، دێ پەشێمان بی .

د ئەڤێ نموونەیێدا تێكچوونا ڕۆخسارێ گوهداری ژ لایێ ئاخڤتنكەریڤە یا مەبەستدارنەبوویە، بەلێ ژ نشكەكێڤە دیاربوویە و تێكچوون ل ڕۆخساری پەیدابوویە، چونكی ب ڕێكا دەوروبەرێ تێدا هاتییە گوتن كو دێ ڕۆخساری ئەوی تێكچیت، ئەوژی ژبەر ڕەفتارێ پەشێمانبوونا ئەوی .

3- تێكچوونێن بێ مەبەست بۆ ڕۆخساری: ئاخڤتنكەر ب شێوەیەكێ بێگونەه دهێتە دیتن و تاوان و هێرشكرنا ئەوی بێی مەبەست بوویە . (Goffman,1967:14)وەكو :

أ - ئەز ئێدی ل گەل تە نائاخڤم .

ب - تۆ یێ خەلەتی .

د بەرسڤدانا (ب) دا بۆ (أ) جۆرە تێكچوونەكا نەمەبەستدار پەیدادبیت، هەر چەندە مەبەستا ئەوی نینە، بەلێ پێكهاتا ڕستەیێ پتر ژ ڕاڤەكرنەكێ بۆ هەیە و ئەڤ چەندە ئەوێ تێكچوونێ پەیدادكەت، ئەوژی ئەڤەنە: (تۆ یێ خەلەتی دلێ تە ب مینیت) و (تۆ یێ خەلەتی، لەوا من یا وەكری).

دیسان هندەك پێرابوون هەنە، كو دبنە ئەگەر كارێ ڕۆی بهێتە ئەنجامدان ئەوژی ئەڤێن ل خوارێنە :

1- ڕێكێن خۆپاراستنێ .

2- پرۆسێسێن ڕاستڤەكرنێ .

3- بكارهینانا بهێز و توند بۆ كارێ ڕۆخساری . (dharma,2016:33)

واتە د شیاندایە بێژین ڕۆخساری نواندنا كەسییە د ناڤ جڤاكیدا و ئەڤ ڕۆخسارە چێدبیت یێ ئەرێنی بیت و چێدبیت یێ نەرێنی بیت، ڕۆخسارێ ئەرێنی وەل گوهداری دكەت كو هەست ب خێر و خۆشییێ بكەت، ئەوژی ل دەمێ پێشكێشكرنا پالپشتییا ئاخڤتنكەری بۆ گوهداری .

ڕۆخسارێ نەرێنی گوهداری نەچار دكەت كو هەست ب تۆرەبوون و ڕەشبینی و بێرێزی و تێكچوونێ بكەت، ئەوژی ب پشتگوهێخستنا ئەوی یان ڕێگریكرن ل سەر كار و كریارێن ئەوی یان لێبوورینێ ژێ نەخوازیت یان سوپاسییێ بەرامبەر كارێ ئەوی دەرنەبڕیت یان فشارێ بێخیتە سەر كو كارەكی ئەنجامبدەت كو دژی بیروبۆچوونێن گوهداری بیت یان بۆ شكاندنا گوهداری بیت، ئانكو ڕۆخسارێ نەرێنی برێتییە ژ مایتێكرنێ د كاروبارێن خەلكیدا و ب كارهینانا دەربڕینێن زمانییێن نە گونجایی. (شێرزاد سەبری، 2020، 222)

Sherzad.ali@uod.ac

د ڤەكۆلینێن (براون و لیڤنسن)یدا سەبارەت رێزگرتنێ و تێکچوونێن رۆخساری دوو لایەن بەرچاڤ دکەڤن، ئەوژی ئەڤەنە :

1- جۆرێن تێکچوونێن رۆخساری: کردەیێن تێکچوونێ ل سەر رۆخسارێ ئەرێنی و رۆخسارێ نەرێنێ دروستدکەن ئەوژی ئەڤەنە :

A- ئەڤ کردەیە ئاماژە ب ئەوێ چەندێ ددەن، کو ئاخڤتنکەر ئازادییا گوهداری یا رەفتارکرنێ ل بەرچاڤ وەرناگریت و ئەڤ کردەیە ئەڤێن ل خوارێنە :

أ - ئەو کریارێن ژ کردەیەکا داهاتی بۆ گوهداری دیاردبن و ئەڤ کریارە فشارەکێ ل سەر گوهداری بۆ ئەنجامدان یان ئەنجامنەدانا کریارەکا دیارکری پەیدادکەن و ئەڤ کردەیە ئەڤەنە :

(داخازی، فەرماندان، پێشنیار، شیرەتکرن، راوێژکرن، بیرهینان،گەفکرن،

هۆشداریکرن). (Dharma,2016:33)

ب - ئەو کردەیێن ژ هندەك کریارێن ئاخڤتنکەری یێن ئەرێنی د داهاتیدا ل بەرامبەری گوهداری پەیدا دبن و پێرابوونا ئەڤان کریاران هندەك فشاران ل سەر گوهداری سەبارەت پەسەندکرن یان رەتکرنا ئەڤان کریاران دروستدکەن و ب ئەڤی رەنگی گوهدار وەکو مرۆڤەکێ قەردار ل بەرامبەر ئاخڤتنکەری دهێتە دیتن، کردەیێن پێشکێشکرن و پەیماندانێ نواندنا ئەڤان کریاران دکەن. (Dharma,2016:34)

ج - هندەك کریارێن بەشەکی ژ حەزێن ئاخڤتنکەری ل بەرامبەری گوهداری دیاردکەن و گوهدار د ئەوێ باوەرێدایە کو دڤێت هندەك پێرابوونان ب مەبەستا بابەتێ پاراستنا حەزێن ئاخڤتنکەری ئەنجامبدەت و دەربڕین ژ هەستێن نەرێنییێن بهێز، نواندنا ئەڤان کریاران دکەن، وەکو نەرازیبوونان . (Dharma,2016:34)

B- ئەو کردەیێن ئاخڤتنکەر هزرکرنێ د حەزێن گوهداریدا ناکەت. ئەوژی ئەڤەنە :

أ - ئەو کردەیێن ئاماژە ب ئەوێ چەندێ ددەن، کو ئاخڤتنکەری هەلسەنگاندنەکا نەرێنی بۆ هندەك لایەنێن رۆخسارێ ئەرێنی یێن گوهداری هەنە و ئەو کردەیێن دەربڕینێ ژ ئەڤێ خالێ دکەن ئەڤەنە (رەتکرن، رەخنەگرتن، سڤکاتیپێکرن، شکاندن، توهمەتبارکرن، هەڤرکی، دووبەرەکی، سکالا تۆمارکرن، کارێن پێچەوانە ئەنجامدان) .

ب - ئەو کردەیێن ئاماژە ب ئەوێ چەندێ ددەن، کو ئاخڤتنکەر گرنگییێ ب رۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری نادەت و کردەیێن دەربڕینێ ژ (هەستێن توند و زڤر و دژوار، بێرێزیکرن ل بەرامبەر گوهداری، باسکرن ل بابەتێن قەدەغەکری ((تابۆ))، باسکرن ل لایەنێن نیگەتیڤ یێن گوهداری، ئاخڤتنکەر پەسنا کەسایەتییا خۆ بکەت، ئازراندنا هەستێن گوهداری ب شێوەیەکێ دوژمنکارانە، ئازراندنا بابەتێن دەربڕینێ ژ هەست و سۆزێن گوهداری ب شێوەیەکێ دژوار و نواندنا دووبەرەکییێ دکەن، نە هەڤکاری ل گەل گوهداری د چالاکییەکا دیارکریدا، بکارهینانا ناسناڤان و هندەك پێناسەیێن تایبەت یێن د کۆمبوون و هەڤنیاسینا ئێکێدا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا دهێنە بکارهینان) ب خۆڤە دگریت . (Dharma,2016:35)

2- تێکچوون ل سەر رۆخسارێ گوهداری ل بەرامبەر تێکچوونێن ل سەر رۆخسارێ ئاخڤتنکەری. ئەوژی ئەڤەنە :

أ - ئەو کریارێن زیانێ ب رۆخسارێ نەرێنییێ ئاخڤتنکەری دگەهینن، ئەوژی ئەو کردەنە ئەوێن دەربڕینێ ژ: (سوپاسیکرن، رازیبوونا سوپاسییێ و لێبوورینخواستنا گوهداری و پەسەندکرنا پێشکێشکرن و رەتکرنێ، ل سەر هەلەیێن گوهداری. هەروەسا پەیماندان و پێشکێشکرنێن نەپەسەند ...هتد ژی) دکەن .

ب - ئەو کردەیێن ب شێوەیەکی راستەوخۆ زیانێ ب رۆخسارێ ئەرینییێ ئاخڤتنکەری دگەهینن. ئەوژی

Sherzad.ali@uod.ac

(لێبوورینخواستن، پەسەندكرنا دانوستاندنێ، ژ داستدان و نە كۆنترۆلكرنا كەسایەتییا خۆ، هنگاڤتن، كەڤتن، سڤككرنا كەسایەتییا خۆ، تێكەلكرن، لڤینێن شاش، دانپێدان، دانپێدان ب گونەهێ، بەرپرسیارەتی، هەست دەربڕین، نە كۆنترۆلكرنا كەنی و گرییێ، هەڤدژیكرنا خۆیەتی...هتد) (Dharma,2016:35- 36) .

(براون و لیڤنسن) د تیۆرا رێزگرتنێدا ئاماژەیێ ب كەسێ نموونەیی ددەن و هەر وەكو بەری نوكە ئاماژە پێ هاتییەدان كو ئەڤ كەسێ نموونەیی هەر دوو تایبەتمەندییێن عەقلانی و ڕۆخساری هەنە و ئەوان جوداهی د ناڤبەرا دوو جۆرێن ڕۆخساریدا كرینە ئەوژی، هەر وەكو پێشتر هاتینە دیاركرن، ئەڤەنە :

أ - ڕۆخسارێ ئەرێنی: ئەڤەژی پێدڤییاتییێن پەسەندبوون و ڕازیبوونا جڤاكی دگەهینیت .

ب - ڕۆخسارێ نەرێنی: ئاستەنگ ل بەرامبەری كریارێن مرۆڤی ژ لایێ كەسانێن دی نەهێنە دروستكرن و ئەڤ زانایە دبێژن: كردەیێن تێكچوونێ ل سەر ڕۆخسارێ دروستدكەن دشێن كارتێكرنێ ل هەردوو جۆرێن ڕۆخساری بكەن .

كردەیێن تێكچوونا ڕۆخسارێ نەرێنی سڤكاتی و شكاندن و ڕەخنەگرتنێ ئاڕاستەی گوهداری دكەن، بەلێ داخوازی و فەرماندان تێكچوونێ ل سەر ڕۆخسارێ ئەرێنیێ گوهداری دروستدكەن، كردەیێن ئاخڤتنێ ئەوێن تێكچوونێ ل سەر ڕۆخساری پەیدا دكەن ب كردەیێن تێكچوونا ڕۆخساری دهێنە بناڤكرن و دشێن تێكچوونێ ل سەر ڕۆخسارێ ئاخفتنكەری و گوهداری دروستبكەن

(Brown and Levinson, 1987:62- 65)

ئەڤ تێكچوونە ل دەمێ كەسەك دەربڕینێ ژ دوو بەرەكییێ دكەت یان ب پێشكێشكرنا داخوازی و ئامۆژگارییان ڕادبیت پەیدادبن و ئەڤ كردەیێن تێكچوونا ڕۆخساری ب هۆكارێن سەرەكی بۆ تێگەهشتنا پەیوەندییا د ناڤبەرا ڕێزگرتنێ و ڕۆخساریدا دهێنە هژمارتن .

(گوفمان ـ 1955) دیاردكەت، كو مرۆڤ ل دەمێ كارلێكرنێ ل بەرامبەر كەسانێن دی ئەنجامددەت و هەولێن مرۆڤی بۆ گرتنەبەرا ڕێبازەكا دیاركری یان ل دەمێ نواندنا مرۆڤی بۆ پێشكێشكرنا ڕۆخسارەكی دیاركری سەركەڤتنێ ب دەستڤە ناهینیت و ئەڤ زانایە گریمانا ئەوێ چەندێ دكەت كو ئێك ژ لایەنێن ڕۆخساری ل دەمێ ڕەفتاركرنێ ل گەل هەڤالان لایەن و بابەتێ پێشكێشكرنا كەسایەتییەكێ كۆمیدییە. بۆ نموونە ل پشتی ڤەگێرانا سەرهاتییەكا كۆمیدی هەڤالەكێ تە بێژیتە تە :

ـ تۆ دزانی، ب ڕاستی تۆ مرۆڤەكێ كۆمیدی نینی .

ب ئەڤێ كۆمێنتێ هەڤالێ تە هەڤركییا ڕۆخسارێ تە وەكو كەسەكێ كۆمیدی دكەت و ئەڤ چەندە د پێشبینیێن تەدا نەبوویە، چونكی تە هزردكر هەڤالێ تە دێ پالپشتییا ڕۆخسارێ تەكەت و ب ڕێكا ئەڤێ كۆمێنتێ كەسایەتییا مرۆڤی بریندار دبیت (Redmond,2015:8) .

(گوفمان) سێ ئاستێن بەرپرسیارەتییا تێكچوونێ بۆ كەسێ بەرامبەر دیاردكەت، ئەوژی ئەڤ جۆرەنە :

1ـ بێی مەبەست .

2ـ ب مەبەست (كەرب و كین).

3ـ غەریزی و نەریتی.(Redmond,2015:8)

هەر جۆرەكێ تێكچوونێ جیاوازی د گەل جۆرێ دی هەیە و ب ڕێكا چەواییا هەستكرن ب تێكچوونێ مرۆڤ هندەك ستراتیژییەتان بۆ ڤەگەڕاندن و ڕاستڤەكرن و پاراستنا ڕۆخسارێ كەسێ بەرامبەر ددەت. بۆ نموونە ئەو ئاخڤتنا ژ هەڤالێ تە بۆ تە هاتییە ئاڕاستەكرن، كو تۆ (مرۆڤێ كۆمێدی نینی) كۆمێنتەكا ب مەبەستە و د چارچۆڤێ كەرب و كینێدا هاتییە ئاڕاستەكرن و مرۆڤ ب ڕێكا كارڤەدانێن كەسێ بەرامبەر ئەوێ چەندێ دزانیت. كو تێكچوونا ڕۆخساری پەیدا بوویە، ژبەر كو تێكچوونا

Sherzad.ali@uod.ac

ڕۆخساری پتریا جاران هەلویستێن تەنگاڤ و شەرمزاری و فهێتی و کێمکرن و شکاندنا کەسێ بەرامبەر و کارلێکرنێن تورەبوونێ و دوودلی و نە ئارامی و خەمگینی و بەرگیریکرنێ ژ لایێ کەسێ بەرامبەرڤە بەرهەم دهینن، د ئەڤان هەلویستاندا یان مرۆڤ دێ ئارام بیت یان دێ هەڤالێ خۆ ژدەستدەت (Brown and levinson,1987:65) .

بەرۆڤاژی ئەڤان هەستان، (گوفمان) دبێژیت: ئەو کەسێن دشێن ل بەرامبەری ئەڤان هەڤکریيان ب پاراستنا ڕۆخساری ڕابین، ئەو کەسن ئەوێن ل بەرامبەری ئەڤان هەڤرکییان هەڤسەنگی و بەلانسەکێ ڕادگرن و ئەڤ زانایە ڕاگرتنا هەڤسەنگییێ دکارلێکرن و پرۆسێسا پەیوەندیکرنێدا ب شیان ل سەر ژناڤبرنا هەمی حەزێن نەرەوا د ڕەفتارکرن و ڕوبیربیبوونا کەسانێن بەرامبەر دا پێناسە دکەت. (Brown and levinson,1987:65)

تیۆرا ڕێزگرتنێ یا (براون و لیڤنسن) گرنگییەکا زۆر ب کردەیێن تێکچوونا ڕۆخساری ددەن و ئەڤ کردەیە د سروشتێ خۆدا هەڤدژییا پێدڤیاتییێن ئاخڤتنکەری و گوهداری دکەن و ئەڤ تێکچوونێن بۆ ڕۆخسارێ ئەرێنی و نەرێنییێ گوهداری دهێنە ئاڕاستەکرن، دبیت کارتێکرنێ ل گوهداری بکەن و ئەوژی ب هەمان شێوە تێکچوونێن ڕۆخساری ئاڕاستەی ئاخڤتنکەری بکەت (Brown and levinson,1987:65) .

بۆ نموونە ئەگەر هەڤالەکێ تە داخوازییا هاریکارییێ بۆ ڤەگوهاستنا کەلوپەلان بۆ ئاڤاهییەکێ نوی ل ڕۆژا ئێکشەمبییا بهێت ژ تە کر، ب ئەڤی ڕەنگی ئەوی ڕۆخسارێ تەیێ نەرێنی (سەربەخۆییا تە) تێکدا، چونکی ئەو تە نەچار دکەت تۆ دەستبەرداری پلانێن خۆ یێن ڕۆژا ئێك شەمبی ببی و ئەگەر تە گوتێ :

ـ ببورە، من ڕۆژا ئێکشەمبی کار هەیە .

ب ئەڤی ڕەنگی تۆ دێ ڕۆخسارێ نەرێنییێ کەسێ بەرامبەر تێکدەی، چونکی د ناڤئێکداچوون ل گەل پێرابوونێن ئەوی دروستبوو و ڕەنگە ڕۆخسارێ تە یێ ئەرێنی تێکبچیت، ئەگەر هەڤالێ تە هزر د ئەوێ چەندێدا کر، کو تۆ هەڤالەکێ باش نینی (Redmond,2015:9) .

2-2-پیڤانا کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری :

(براون و لیڤنسن) هەلسەنگاندنێ سەبارەت چەندییا ڕژدییێ بۆ کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری دکەن و ئەوژی ژ سێ هۆکاران پێکدهێت، کو بڕیتییە ژ :

1- دویراتییا جڤاکی د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا: د ئەڤێ هۆکارێدا هەلسەنگاندنا مەترسییا تێکچوونا ڕۆخساری پشتبەستنێ ب بەردەوامبوونا کارلێکرنێ و جۆرێن کەلوپەلێن مادی و نەمادی دکەت. هەروەسا گرنگییێ ب پێکگوهارتنا ڕۆخساری د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا ددەت و پتریا جاران دویراتییا جڤاکی پشتبەستنێ ب سیمایێن جڤاکییێن جێگیر دکەت .

2- هێزا ڕێژەیی یا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا:ژێدەرێ هێزێ دوو خالان ب خۆڤە دگریت، ئەوژی :

أ ـ کۆنترۆلا ماددی (دابەشکرنا ئابووری).

ب ـ کۆنترۆلا میتافیزیکی (نەمادی) ل سەر ڕەفتارێن کەسانێن بەرامبەر.

دبیت کەسانێن ئاست بەرز و هەلگرێن هێزا بلند ئەڤان هەردوو ژێدەران ب مەبەستا مایتێکرنێ د کارلێکرنێن کەسانێن بەرامبەردا بکاربهینن (Brown and levinson,1987:15) .

3- ڕێکخستنا ڤەبر ئەوا د ناڤ گریمانەیێن هندەك کەلتووراندا هەین:د ئەڤان بابەتێن نەجێگیردا ڕێکخستنا سەپاندنێ ل دویف کەلتوور و بارودۆخان دهێتە دەستنیشانکرن و ئەڤە ل دویف بنەمایێ چەوایيا کارتێکرنێ ل سەر حەزێن مرۆڤی بۆ

Sherzad.ali@uod.ac

پاراستنا رۆخسارێ ئەرێنی و نەرێنی دهێتە چارچۆڤەکرن و دوو جۆرێن پیڤەرێن هەلسەنگاندنێ سەبارەت بابەتێ حەز و ئارەزوویێن رۆخسارێ ئەرێنی و نەرێنی هەنە، ئەوژی ئەڤەنە :

1- پیڤەرێن گرێدای ب حەزێن رۆخسارێ نەرێنی، ئەوژی ل سەر بنەمایێ دوو رێژەیان پەیدا دبیت :

أ - خزمەتگوزاری (رێکخستن، بەشکرن 1 - 2 - 3... هتد) .

ب - کەلوپەل (پێدڤییاتییێن مرۆڤی ژ کەلوپەل و تشتان ئەوژی کەلوپەلێن نەماددی ژی ب خۆڤە دگریت وەکو زانیاری و تێگەهێن دەربرینێ ژ رێزگرتنێ دکەن و بابەتێن دیێن پەیوەندی ب رۆخساریڤە هەین).

2- پیڤەرێن گرێدای ب حەزێن رۆخسارێ ئەرێنیڤە، ئەوژی ل دویڤ بنەمایێ چەندییا ئازاردانا رۆخسارێ گوهداری دهێتە دیارکرن و ئەڤێ چەندێ پەیوەندی ب وێنەیێ کەسایەتییا گوهداری یا بەهادار ل دەڤ ئەوی هەیە و ئەڤەژی ب شێوەیەکێ ڕاستەوخۆ یان نەڕاستەوخۆ د کریارێن تێکچوونا رۆخساریدا دهێنە پێشکێشکرن، وەکو: (جوانی، سەرکەڤتن، سۆزداری، مەردینی، ڕوومەتی، دلۆڤانی.

ل سەر بنەمایێ ئەڤان سێ هۆکاران (براون و لیڤنسن)ی هاوکێشەیا پیڤانا کردەیا تێکچوونا رۆخساری ب ئەڤی رەنگی داڕێژتییە :

$$Wx=D(S,H)+P(H,S)+Rx$$

Wx=بهایێ ژمارەییە بۆ پیڤانا کردەیا تێکچوونا رۆخساری .

D(S,H)=دویراتییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا دپیڤیت .

P(S,H)=هێزا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا دپیڤیت .

Rx=رێژەیا سەپاندنێ یا تایبەت ب کەلتوورانڤە دیاردکەت. (Brown and levinson,1987:78- 76)

2-3-جۆرێن کردەیا تێکچوونا رۆخساری :

أ - کردەیێن دبنە ئەگەرێ تێکچوونا رۆخسارێ نەرێنییێ گوهداری: رۆخسارێ نەرێنی ل دەمێ دروستکرنا ئاستەنگ و بەربەستان د رێکا ئازادییا کەسانێن بەرامبەردا ژ پێخەمەت ئەنجامدانا کارەکێ کەسایەتی تووشی تێکچوونێ دبیت و ئەڤ چەندە دبیتە ئەگەر کو سنوورێ کەسایەتییێ ئێك ژ هەڤپشکێن ئاخڤتنێ تووشی بەزاندن و شکاندنێ ببیت، ئانکو ل دەمێ ئاستەنگ د رێکا ئازادییا هەلبژارتنێ و رەفتارکرنێ یا کەسانێن بەرامبەردا دروست دبیت، ب ئەڤی رەنگی تێکچوون ل سەر رۆخسارێ نەرێنی پەیدادبیت و ئەگەر ئەڤ کردەیێن هاتینە ئاڕاستەکرن دەربرینێ ژ جەختکرن و رەتکرنا کردەیەکا داهاتییا گوهداری بکەن، دێ زیانێ ل سەر رۆخسارێ نەرێنییێ گوهداری پەیداکەن و دێ فشارەکێ ل سەر ئەوی بۆ ئەنجامدان یان ئەنجامنەدانا کارەکی دروستکەن . (SAPUTRA,2016:11) .

ل دویڤ بۆچوونا (براون و لیڤنسن)ی ئەو کردەیێن تێکچوونێ ل سەر رۆخسارێ نەرێنییێ گوهداری دروستدکەن، ئەڤێن ل خوارێنە :

1- ئەو کردەیێن ئاخڤتنکەری نەچاردکەن، کو کریارەکا بەرۆڤاژی حەزێن خۆ پەسەند بکەت و ئەڤ کردەیە ئەڤەنە (داخوازکرن، فەرماندان، پێشنیارکرن، شیرەتکرن، ئاڕاستەکرن، بیرهینان، گەفکرن، هۆشداریکرن). بۆ نموونە :

أ - ب راستی کەش و هەوایەکێ سارە... دێ د مالدا مینم .

ب - نەخێر - پێدڤییە تۆ بچییە کاری .

د ئەڤێ نموونەیێدا ئاخڤتنکەر ئاماژەیێ ب ئەنجامدانا کارەکێ ژ لایێ گوهداریڤە ددەت، ئەوژی چوونا سەرکارییە، و ئەڤ چەندە دبیت زیانێ بۆ رۆخسارێ نەرێنییێ گوهداری دروستبکەت .

2- ئەو کردەیێن دەربرینێ ژ هەولێن ئاخڤتنکەری دکەن، داکو هندەك کریار و رەفتاران ل بەرامبەری

Sherzad.ali@uod.ac

گوهداری ئەنجامبدەت و ئەڤ چەندە وەکو هەولدان بۆ نەچارکرنا گوهداری ژ پێخەمەت پەسەندکرن یان رەتکرنا ئەڤان کریار و رەفتاران دهێنە پێشکێشکرن و ئەڤ کردەیە پێشکێشکرن و پەیماندانن. وەکو :

أ - رێ ب تە ناهێتەدان، بەشداری ئەڤێ ئاهەنگێ ببی .

ب - ئەزدێ هەمی پارەیێن خۆ دەمەتە، ئەگەر تۆ دەستیرییا من بدەی .

د ئەڤێ نموونەیا ل سەریدا ئاخڤتنکەر (أ) د پێشکێشکرنا ئاخڤتنا خۆدا رەتدکەت کو ئەو بەشداری ئاهەنگێ ببیت و ئەڤە دبیتە کردەیا تێکچوونا رۆخساری نەرێنییێ گوهداری (ب).

3- ئەو کردەیێن دەربرِینێ ژ حەزێن ئاخڤتنکەری بۆ ئەنجامدانا کریارەکێ بۆ بەرژەوەندییا گوهداری دکەن. ئەو کردەژێ ئەڤەنە (دانوستاندن، پیرۆزباهیکرن، کەرب و کین، توورەبوون، حەزوئارەزو). بۆ نموونە :

أ - چەند ترۆمبێلەکا جوانە تە کری، هەڤالێ من!

ب - دێ گەلەك باش بیت، ئەگەر ئەز بشێم پاژۆم .

د ئەڤێ نموونەیێدا حەزێن ئاخڤتنکەری بۆ تشتەکی دچن کو بۆ گوهداری ڤەدگەرِیت و ئەڤ چەندە دبیت ل دژی رەفتارێن گوهداری بیت و زیانێ ب ئەوی بگەهینیت (Brown and levinson,1987:66-65) .

هەر د ئەڤی بواریدا (یۆل) ئەوان کردە و نموونە و هەلویستان دیاردکەت، ئەوێن رۆخساری نەرێنییێ گوهداری تێدا تووشی تێکچوونێ دبیت، ئەوژی ئەڤەنە :

1- کردەیێن دەربرِینێ ژ دووپاتکرنێ یان رەتکرنێ یان پێگیرکرنێ یان سنووردارکرنا کریارێن گوهداری دکەن، وەکو (فەرماندان، داخوازیکرن، پێشنیارکرن، شیرەتکرن، گەفکرن، هوشداریکرن (Yule,2010: 118) . وەکو ئەڤێ نموونەیا رەتکرنێ (ئەز نەشێم هاریکارییا تە بکەم) کو تێکچوونێ ل سەر رۆخساری گوهداری پەیدادکەت.

2- کردەیێن دەربرِینێ ژ هەستێن ئاخڤتنکەری ل بەرامبەر گوهداری دکەن، وەکو (ستایشکرن، داغباربوون، چاڤ پێنەرابوون و کردەیێن دەربرِینێ ژ هەستێن ب هێزێن نەرێنی ل بەرامبەری گوهداری دکەن، ئەوژی کەرب و کین و تورەبوون و نەباوەریێ ب خۆڤە دگرن) . (Yule,2010: 118) .وەکو: (ما من نەگوتە تە نەهێی ڤێرێ) د ئەڤێ نموونەیێدا ئاخڤتنکەری کەربوکینێن خۆ بەرامبەر گوهداری دەربرِییە و ئەڤ چەندە دێ تێکچوونێ ل سەر رۆخساری نەرێنیێ گوهداری پەیدادکەت .

3- کردەیێن دەربرِینێ ژ هندەك کریارێن ئەرێنییێن داهاتییێن ئاخڤتنکەری ل بەرامبەری گوهداری دکەن و گوهدار ئەڤان کردەیان یان دێ پەسەند یان رەتکەت و ئەوژی پێشکێشکرن و پەیماندانن (Yule, 2010: 118) . وەکو: (ئەز دێ داهاتی ل تە برِم) ئەڤ رستەیە پەیماندانە و دێ رۆخساری گوهداری تێکدەت، چونکی بەرۆڤاژی حەز و ئارەزوو و بەرژەوەندییا گوهدارییە .

ب) - کردەیێن دبنە ئەگەرێ تێکچوونا رۆخساری نەرێنییێ ئاخڤتنکەری :ئەڤ کردەیە زیانێ ب رۆخساری نەرێنییێ ئاخڤتنکەری دگەهینن و ب تایبەتی ل دەمێ ئەڤ کردەیە ئاخڤتنکەری نەچار دکەن، کو ملکەچی هێزا گوهداری ببیت و ئەو کردە ژی ئەڤێن ل خوارێ دیارکرینە :

1- کردەیێن دەربرِینێ ژ سوپاسیکرنێ دکەن (ئاخڤتنکەر قەرداریێ پەسەند دکەت و بهایێ رۆخساری خۆ کێم دکەت) (Brown and levinson,1987:66-67) . وەکو :

- ئەز سوپاسداری تەمە .

د ڤێرێدا ئاخڤتنکەری سوپاسداری پێشکێشی گوهداری کرییە و سیمایێ رۆخساری خۆ بەرامبەر گوهداری کێمکرییە .

2- ئاخڤتنکەر سوپاسییێ پەسەند دکەت و داخوازا لێبوورینێ دکەت (ئاخڤتنکەر پێگیرییا خۆ بۆ

Sherzad.ali@uod.ac

قەرداریێ ل بەرامبەری گوهداری دووپات دكەت) (Brown and levinson,1987:66-67) وەكو :

ـ تشتەكێ ژ هەژی بیرهینانێ نینە، هزر تێدا نەكە، ئەم قەردارێن تەینە .

د ئەڤێ نموونەییێدا ئاخڤتنكەری سوپاسی پەسەندكرییە و داخوازا لێبوورینێ ژێ كرییە و ئەڤەژی دبیتە ئەگەرێ تێكچوونا ڕۆخسارێ نەرێنییێ گوهداری، چونكی خۆ ملكەچی هێزا ئاخڤتنكەری كرییە .

3- بەهانەگرتن: ئاخڤتنكەر ئاماژە ب ئەوێ چەندێ ددەت، كو بەهانەیەكا باش و ئەگەرەكێ ڕازیكەر ل پشت ئەنجامدانا كریارا ئەوی هەیە و ئەگەر ئاخڤتنكەری سەركەڤتن د ئەنجامدانا كریارا دیاركریدا نەهینا، گوهدار دێ ئێكسەر ڕەخنەیان ئاڕاستەی ئاخڤتنكەری كەت و ئەڤ چەندە دبیت وەكو ڕەخنەگرتن بۆ گوهداری ژی بهێتە هژمارتن یان دبیت هەڤدژییێ د ناڤبەرا بۆچوونێن ئاخڤتنكەری و گوهداریدا دروستبكەت (Brown and levinson,1987:66-67) وەكو :

-ئەز نەهاتم قوتابخانێ، ژبەركو ئەز یێ نەخۆش بووم ب كۆرۆنایێ .

د ئەڤێ نموونەییێدا ئاخڤتنكەر بهانەیا (نەخۆشییا كۆرۆنایێ) بۆ خۆ هینایە وەكو ئەنجامەك بۆ بهانەیا خۆ و ئەڤەژی د ناڤەرۆكا خۆدا خۆ ملكەچی هێزا گوهداری كرییە .

4- پەسەندكرنا پێشكێشكرنێ. ل ڤێرێ ئاخڤتنكەر یێ پێگیرە قەرداریيا خۆ ل بەرامبەر گوهداری پەسەندبكەت (Brown and levinson,1987:66-67) . وەكو:

ـ ئەز دزانم ئەگەر تۆ نەبای، ئەز نەدكرمە ڕاگرێ كۆلیژێ .

ل ڤێرێ ئاخڤتنكەری وەسا بۆ گوهداری هەستێ خۆ دەربڕییە كو ئەو خۆ ب قەردارێ گوهداری دزانیت، چونكی وەسا بۆ دیاركرییە كو ئەو ب ڕێكا ئەوی گەهشتیە پۆستێ ڕاگرێ كۆلیژێ، ئانكو ئاخڤتنكەری خۆ ملكەچی هێزا گوهداری كرییە و ئەڤەژی دبیتە كردەیەكا تێكچوونا ڕۆخسارێ ئەرێنییێ ئاخڤتنكەری .

11

بەرسڤدان ل بەرامبەری پرسیارێن گوهداری یێن شاش: ئەگەر ئاخڤتنكەری ب شێوەیەكێ دیار هەست ب شاشی و كێماسییەكا كەڤن یا گوهداری كر دێ ئەڤێ چەندێ وەكو هەلویستەكێ بەرتەنگ و نەخۆش ل بەرامبەری گوهداری بكارهینیت و ئەگەر ئاخڤتنكەری ئەڤ چەندە ب جهنەهینا دێ هەست ب نەئارامییێ كەت (Brown and levinson,1987:66-67) .

6- پەیماندان و پێشكێشكرنێن نێگەتیڤ: ئاخڤتنكەر كەسایەتییا خۆ پێگیر دكەت، كو ب هندەك پێرابوونێن داهاتی ڕابیت، هەر چەندە ئەڤ پێرابوونە ل دویڤ حەزێن ئاخڤتنكەری نینن و ئەگەر ئاخڤتنكەر دژایەتییا ئەڤان حەزان بكەت، دێ ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری تووشی شكاندنێ بیت. بۆ نموونە :

أ ـ چ خەمان نەخۆ زەلام، تۆ دشێی پارەیێن من ب قەر وەربگری .

ب ـ گەلەك سوپاس، ئەز د هەمی ژیانا خۆ دا قەردارێ تەمە .

د ئەڤێ دانوستاندنێدا، ئاخڤتنكەرێ (ب) كەسایەتییا خۆ د چارچۆڤێ سوپاسیكرنێدا ل بەرامبەری گوهداری دیاركرییە و خۆ ملكەچی هێزا ئەوی كرییە ئەڤ چەندە ژی ڕۆخسارێ ئەوییێ نەرێنی تێكدەت (Brown and levinson,1987:66-67) .

ب ئەڤی ڕەنگی دیار دبیت ل دەمێ، گوهدار هەولا سەپاندن و بكارهینانا هێز و كۆنترۆلا خۆ ل بەرامبەری ئاخڤتنكەری دكەت، ئاخڤتنكەر دێ هەست ب لاوازیێ كەت و ڕۆخسارێ ئەوییێ نەرێنی دێ

تووشی تێکچوونێ بیت و ئەو کردە ژی ئەڤەنە: (دەربڕینا سوپاسیکرنێ، پەسەندکرنا لێبوورینخواستنێ، پەسەندکرنا ڕێزگرتنێ، پێشکێشکرنا بەهانەیان، پەسەندکرنا پێشکێشکرنێ، بەرسڤدان ل سەر توهمەتبارکرنا گوهداری بۆ دابونەریتێن جڤاکی، پێگیریکرنا ئاخڤتنکەری).

پ) کردەیێن دبنە ئەگەرێ تێکچوونا ڕۆخسارێ ئەرینییێ گوهداری :ئەگەر ئاخڤتنکەر و گوهدار د پرۆسەیا ئاخڤتنێ و ڕەفتارکرنێدا ڕێزێ ل هەست و حەزێن ئێکدوو و هەڤپشکێن ئاخڤتنێ نەگرن و ئەگەر زۆری ل کەسەکی بهێتەکرن، داکو کەسانێن دی و گرۆپێ دویربکەڤیت و گرنگی ب حەز و ئارەزوویێن ئەوی نەهێتەدان، دێ ڕۆخسارێ ئەرێنی تووشی تێکچوونێ بیت، ئانکو ئەو کردەیێن دەربڕینێ ژ هەلسنگاندنەکا نێگەتیڤ بۆ ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری دکەن، زیانێ ب ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری دگەهینن. ل دویڤ بۆچوونا (براون و لیڤنسن)ی ئەڤ کردەیێن ل خوارێ دیارکری تێکچوونێ ل سەر ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری دروستدکەن .

1. ئەوژی ل دەمێ ئاخڤتنکەر بڕیارێ یان هەلسەنگاندنەکا نێگەتیڤ پێشکێشی گوهداری دکەت، کردەیێن دەربڕینێ ژ ئەڤێ خالێ دکەن ئەڤەنە: (ڕەتکرن، ڕەخنەگرتن، شکاندن، سڤکاتیپێکرن، سزادان، گازندەکرن، سکالا تۆمارکرن، تاوانبارکرن) . (SAPUTRA,2016:15) وەکو :

أ - من نوکە مۆبایلەکا پێشکەڤتی بۆ کوڕێ خۆ کری .

ب - ئەگەر تۆ کوڕێ خۆ ب ئەڤی ڕەنگی نازدار بکەی، تۆ بابەکێ باش نینی .

د ئەڤێ دانوستاندنێدا ئاخڤتنکەرێ (ب) بڕیارەکا نێگەتیڤ و ڕەخنەگرتن ئاڕاستەی گوهداری کرییە و ئەڤ چەندە دبیت زیانێ ب ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری یان حەزێن گوهداری بۆ ڕێزگرتنێ بگەهینیت . (SAPUTRA,2016:15)

2. ئەو کردەیێن دەربڕینێ ژ هەلویستێ سست و نێگەتیڤ یێ ئاخڤتنکەری سەبارەت ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری دکەن، ئەوژی ئەڤەنە (دووبەرەکی، هەڤرکی، سۆزداری، بێرێزی، ئاماژەدان ب بابەتێن قەدەغەکری و نەگونجای د دەورەبەریدا، ناکۆکی، هەڤرکی، دژکاری، هەڤدژی)، بۆ نموونە :

أ - ڕۆژیگرتنا تە یا چەوانە؟

ب - تۆ مەسیحی، تە چ پەیوەندی ب بابەتیڤە نینە .

پەیڤێن ئاخڤتنکەرێ (ب) دەربڕینێ ژ کردەیێن ئاخڤتنێ یێن تێکچوونا ئەرێنی دکەن، ژبەر کو بابەتەکێ تابۆ و ئازرێنەر بۆ دوو بەرەکییێ، کو ئەوژی بابەتێ ئایینییە باسکرییە و ڕێز ل گوهداری نەگرتییە. (SAPUTRA,2016:15)

هندەك کردەیێن دی دەربڕینێ ژ نەگرنگیپێدانا ئاخڤتنکەری بۆ ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری دکەن و ئەڤ کردەیە ب ئەڤان ڕێکان ب دەستڤە دهێن. ئەوژی ئەڤەنە :

1. ترسیانا گوهداری ژ ئاخڤتنکەری یان گوهدار هەست ب نە ئارامییێ و دوودلییێ ل بەرامبەری ئاخڤتنکەری دکەت و ئەڤ چەندە ب ڕێکا دەربڕینێن سۆزداری ب دەستڤە دهێن .

2. ئەو کەسێ خودان پلەیەکا بلندتر هزر دکەت، کو هەمان بها و مەترسییێن گوهداری نینن و ئەڤ چەندە ب ڕێکا بێرێزی و ئازراندنا بابەتێن نە گونجای ب شێوەیەکێ گشتی ب دەستڤە دهێن .

3. ئاخڤتنکەر ئامادەییا خۆ بۆ نەپەسەندکرنا بارودۆخێن سۆزدارییێن گوهداری دیاردکەت و ئەڤ چەندە ب ڕێکا کێمکرنا کەسایەتییا گوهداری و دفنبلندییا ئاخڤتنکەری ب دەستڤە دهێت .

4. ئاخڤتنکەر ب ئازراندنا هندەك بابەتێن جڤاکیێن هەستیار ڕادبیت، کو ڕێژەیا تێکچوونێ ل سەر ڕۆخساری زێدەتر دبیت، وەکو بابەتێن سیاسی و ئایینی و جڤاکی و دابونەریتان .

Sherzad.ali@uod.ac

5. ل دەمێ ئاخڤتنكەر گرنگییێ ب حەزێن ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری نەدەت و ئەڤ چەندە ڕەوشتێ نەهاریكارێ ئاخڤتنكەری نیشانددەت، ئەوژی ل دەمێ بڕینا ئاخڤتنا كەسێ بەرامبەر ڕادبیت.

6. ل دەمێ ئاخڤتنكەر ب مەبەست یان بێ مەبەست پێناسەیا گوهداری ب ڕەنگەكێ شاش یان ترانەپێكەر بكەت، ئەوژی ل دەمێ بكارهینانا زاراڤێن ماموستا، خانم، بەرێز، سەروەر... هتد، ئەڤەژی سەبارەت حالەتێ جڤاكیێ گوهداری و د چارچۆڤێ ڕەگەز و پلە و پایە و ئاستێ خواندنێ و تەمەنێ گوهداریدا...هتد دیار دبیت . (Karimnia &Khodashenas,2017:73)

ت) كردەیێن دبنە ئەگەرێ تێكچوونا ڕۆخسارێ ئەرێنییێ ئاخڤتنكەری: ئەو كردەیێن شاشییێن ئاخڤتنكەری دیاردكەن و ئاخڤتنكەر كۆنترۆلا خۆ ژ دەستددەت زیانێ ب ڕۆخسارێ ئەرێنییێ ئاخڤتنكەری دگەهینن .

ئەو كردەیێن تێكچوونێ ل سەر ڕۆخسارێ ئەرێنییێ ئاخڤتنكەری دروست دكەن. ئەڤێن ل خوارێنە :

1. لێبوورینخواستن: ئەڤ چەندە ل دەمێ ئاخڤتنكەر پەشیمانیا خۆ بۆ ئەنجامدانا كریارەكا تێكچوونا ڕۆخساری دەردبریت پەیدادبیت و ب ئەڤێ ڕەنگی زیان ل سەر ڕۆخسارێ ئەرێنییێ ئاخڤتنكەری دروست دبیت و ب تایبەت ئەگەر گوهداری زانیارییێن پێشوەخت سەبارەت شاشییا ئاخڤتنكەری هەبن، ئەڤ زیانە دێ بۆ ئاخڤتنكەری یا زۆرتربیت و كردەیێن تێكچوونا ڕۆخساری دەنگ و باسێن نەخۆش ڤەدگوهێزیت . (SAPUTRA,2016:16) وەكو:

ـ داخوازا لێبوورینێ ژ تە دخوازم، ڕاستە من ب خرابی د دەرحەقێ تەدا ئاخڤتییە.

ئەڤ لێبوورینخواستنە تێكچوونێ ل سەر ڕۆخسارێ ئاخڤتنكەری پەیدادكەت، چونكی شاشی و خەلەتییا خۆ بۆ گوهداری دیاركرییە .

2. پەسەندنكرنا دانوستاندنێ (ستایشكرنێ): ئاخڤتنكەر ل دەمێ دانوستاندنێ د گەل گوهداری دكەت هندەك جاران خۆ نەچار دبینیت كو كەسایەتی و بهایێ خۆ كێم بكەت و پەسنا گوهداری بكەت و ئەڤ چەندە زیانێ ب ڕۆخسارێ ئاخڤتنكەری دگەهینیت . (SAPUTRA,2016:16) وەكو:

أ ـ من چەند بۆ هەوە كرییە؟

ب ـ ب ڕاستی ئەگەر تۆ نەبی، شۆلێ مە ب ڕێڤەناچیت .

ئاخڤتنكەرێ (ب) ژبەر پرسا ئەوی بۆ گوهدارێ (أ) ئەڤ چەندە بوویە ئەگەر كو زیانێ ب ڕۆخسارێ ئەوی یێ ئەرێنی بگەهینیت، چونكی كەسایەتی و بهایێ خۆ بەرامبەر گوهداری كێمكرییە .

3- ل دەمێ ئاخڤتنكەر كۆنترۆلێ ل سەر ئەندامێن لەشێ خۆ ژدەستددەت و تووشی هنگاڤتنێ و جۆرە لڤینێن نە هەژی دبیت تێكچوون ل سەر ڕۆخسارێ ئاخڤتنكەری پەیدادبیت. (SAPUTRA,2016:16)

4 - ل دەمێ ئاخڤتنكەر كەسایەتییا سڤك و لەرزۆك و دوودل و هەڤدژ بۆ خۆ هەلدبژێریت . (SAPUTRA,2016:16)وەكو:

-ئەز وێرەكییێ ناكەم سمیناران بێژم.

د ئەڤێ نموونێدا ئاخڤتنكەری كەسایەتییا خۆ كێم كرییە ژ بەر نەبوونا وێرەكیێ و ئەڤ چەندە ژی زیانێ ل ڕۆخسارێ ئەرێنیێ ئەوی بەرامبەر گوهداری دكەت.

5- دانپێدان ب گونەهێ و بەرپرسیارەتییێ وەكو ئەنجامدان یان ئەنجامنەدانا كریارەكێ . (SAPUTRA,2016:16)وەكو:

-ئەز ڕێگر بووم، تۆ نە بییە دەرچوویێ ئێكێ.

د ئەڤێ نموونەیێدا ئاخڤتنكەری دانپێدان ب تاوان و گونەها خۆ بەرامبەری گوهداری كرییە، كو ئەو ڕێگر بوویە كو نەهێلیت ئەو كەسە ببیتە دەرچوویێ ئێكێ، ئەڤێ دانپێدانێ تێكچوون ل سەر

ڕۆخسارێ ئاخڤتنكەری یێ ئەرێنی بەرامبەری گوهداری كرییە.

6. دكاودانێن كۆنترۆلنەكرنا هەست و سۆزان و بابەتێن كەنی و گریێ و ڕوندكان (SAPUTRA,2016:16) بۆ نموونە : .

2-4-كردەیا تێكچوونا ڕۆخساری و ستراتیژییەتێن ڕێزگرتنێ :

مرۆڤان ب شێوەیەكێ گشتی حەزێن بكارهینانا كۆمەكا تەكتیك و ئەتەكێتان هەیە، داكو ژ كریارێن تێكچوونا ڕۆخساری دویر بكەڤن یان تێكچوونێن چاڤەرێكری سڤكبكەن، چونكی گەلەك جاران مرۆڤ د كارلێكرنێن زمانیدا تووشی زیانێ و تێكچوونێن ڕۆخساری دبیت و ل ئەڤی دەمی مرۆڤ ب ڕێكا ستراتیژییەتێن ڕێزگرتنێ هەولا ڕزگاربوونێ ژ ئەڤان تێكچوونان دكەت و ئەو ستراتیژیەت ژی ل دویڤ بۆچوونا (براون و لیڤنسن)ی ئەڤێن ل خوارێنە :

2-4-1- ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ (Direct) :

د ستراتیژییا ڕاستەوخۆدا ئەوان شێوازێن دەربڕینێ ڤەدگریت كو ئاخڤتنكەر ب شێوەیەكێ ڕاستەوخۆ ئاخڤتنێ ل گەل بەرامبەری بكەت و ئەوا پێدڤی بێژیتێ. د ئەڤی شێوازێ ڕاستەوخۆدا هیچ هەولدانەك بۆ پاراستنا ڕۆخسارێ گوهداری ناهێتەكرن، چونكی زێدەتر سەپاندنا خواستا ئاخڤتنكەری تێدایە (ئارام عەبدولواحید، 2013، 168 ـ 169). بۆ نموونە :

ـ ترۆمبێلەكێ بۆ من بكرە .

ـ قەهوەكێ بۆ من بهینە .

ئەڤ ستراتیژییەتە ب شێوەیەكی بنەڕەتی پشتبەستنێ ب بنەماییێن (گرایس)ی دكەت و ل دویڤ هزرێن ئەوی هاتییە دارێژتن، ئەڤ جۆرە ستراتیژییەتە ل دەمێ، ئاخڤتنكەر ب هەمی شیانێن خۆ هەولا ئەنجامدانا كردەیەكا تێكچوونا ڕۆخساری ددەت پەیدابیت و ئاخڤتنكەر هەولێن سڤككرن و لاوازكرنا كردەیا تێكچوونێ ل سەر ڕۆخسارێ گوهداری نادەت، فەرمانێن ڕاستەوخۆ باشترین نموونەنە بۆ ئەڤی جۆرێ ستراتیژییەتێ. وەكو :

ـ هەر نوكە وەرە مال .

ئانكو د ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆدا ئاخڤتنكەر ب دژواری هەولێن بكارهینانا كردەیێن ئاخڤتنێ یێن تێكچوونا ڕۆخساری ددەت و هەولێن ڕازیكرنا گوهداری نادەت و دوو جۆرێن كردەیێن تێكچوونا ڕۆخساری هەنە، ئەوژی ئەڤەنە :

1. ئەو كردەیێن تێكچوونێ ئەوێن ئاخڤتنكەر تێدا هەولێن سڤككرن و لاوازكرنا تێكچوونێ تاكو نزمترین ئاست نادەت .

2. ئەو كردەیێن تێكچوونێ، ئەوێن ئاخڤتنكەر تێدا هەولێن كێمكرن و سڤككرن و لاوازكرنا تێكچوونێن ڕۆخساری ب ڕێكا بكارهینانا بەهانەیان ددەت (Brown and levinson,1987:96-101) .

1. پێدڤییاتییێن بلەز (ڕستەیێن فەرماندانێ)، بۆ نموونە ئەڤ خالێن ل خوارێ لاوازنەكرنا تێكچوونێن ڕۆخساری نیشانددەن :

ـ هاریكاری! د هەوارا من وەرن .

ـ هشیاربە .

ـ حەفتییەكا دی كریێ بدە من .

ـ هەر نوكە وەرە مال .

2. ڕاسپاردن و فەرماندان و ئاڕاستەكرن. بۆ نموونە :

ـ سێ كوپێن ئاری ل سەر پێكهاتەیێ زێدە بكە .

3. د بارودۆخێن ئەزمان درێژییا پەسەند ژ لایێ جڤاكێڤە، كو بۆ بابەتێن ترانەپێكرنێ و ل دەمێن بەرتەنگ دهێنە بكارهینان و ب ئەڤی ڕەنگی ئاخڤتنكەری دڤێت كەسایەتییا خۆ وەكو مرۆڤەكێ پربێژێ كۆمێدی نیشان بدەت و گرنگیێ ب ڕۆخسارێ گوهداری نادەت. وەكو :

ـ پەنتەرۆنێ تە دێ ژبەر تەبیت .

ئەڤ خالێن ل خوارێ لاوازكرنا تێكچوونێن ڕۆخساری نیشانددەن :

Sherzad.ali@uod.ac

1- ل دەمێ كردەیا تێكچوونا ڕۆخساری ب پلەیا ئێكێ د بەرژەوەندییا گوهداریدا بیت. وەكو :

- هشیاربە، ئەو زەلامەكێ مەترسیدارە!

2- ئاموژگارییێن ئارامكەر. وەكو :

- ب خەم نەكەڤە .

3- بكارهینانا كردەیێن فەرمانی ئەوێن ب شێوەیەكێ ڕاستەوخۆ د بەرژەوەندییا گوهداریدا ب دوماهیك دهێن، ئەوژی دارشتنێن خاتر خواستنێ ب خۆڤە دگرن. وەكو :

- چاڤێ تە ل تەبیت (خۆ بپارێزە!)

- خۆشیێ ب گەشتا خۆ ببەی Boubendir,2012) :18) .

(براون و لیڤنسن) ئاماژەیێ ب سێ بارودۆخان ددەن، كو د هەمی زماناندا پێشبینی دهێتەكرن كو مرۆڤ ستراتیژییەتێن ڕاستەوخۆ بۆ تێكچوونا ڕۆخساری بكاربهینیت، ئەوژی ئەڤەنە :

1- سلاڤكرن: ل ئەڤێرێ ئاخڤتنكەر یێ ڕژدە و باوەر دكەت كو گوهدار دێ ب شێوەیەكێ خۆ سەپینیت تێكچوونێ ل ڕۆخسارێ ئەوییێ نەرێنی دروستكەت .

2- خاترخواستن: ئاخڤتنكەر یێ ڕژدە و د ئەوێ باوەرێدایە، كو گوهدار د چارچۆڤێ وەرگرتنا مۆلەتێدا دێ زۆرییێ ل ڕۆخسارێ ئەوییێ ئەرێنی كەت .

3- پێشكێشكرن: ئاخڤتنكەر یێ ڕژدە و باوەر دكەت، كو گوهدار دێ ب شێوەیەكێ خۆ سەپینیت، تێكچوونێ ل ڕۆخسارێ ئەوێن نەرێنی دروست دكەت، ل خوارێ دێ ئاماژەیێ ب هندەك نموونەیان هێتەكرن، كو دەربڕینێ ژ ئەڤان هەرسێ خالێن سەری دكەن (سلاڤكرن، خاترخواستن، پێشكێشكرن Brown and levinson,1987:100-102) . وەكو :

- سلاف رەوشا تە یا چاوانە.

سلاڤكرن

- چەوانی .

- دڤێت تۆ ب ئەڤی سەروبەری نەهی.

پێشكێشكرن

- دڤێت تۆ پتر كێكێ بخۆی .

- بخاتراتە، ئەڤێ چەندێ بۆ من بهێلە.

خاترخواستن

- ئەز دێ مینم، تۆ هەرە، بخێربچی.

ئەڤ هەر سێ گروپێن ئەركدار یێن ل سەری دیاركری دبیت كردەیێن تێكچوونا ڕۆخساری پەیدا بكەن و ئەڤ ژ ئەنجامێ ئەوێ چەندێ دروست دبیت، كو گوهداری حەزێن ئەڤان جۆرێن پێشكێشكرنان و داخوازییان نینن Brown and) levinson,1987:100-102) .

2-4-2-ستراتیژییەتێن ڕێزگرتنا ئەرێنی :

ئەڤ جۆرێ ستراتیژییەتێ ل دەمەكێ پەیدادبیت كو هەڤبەشی د ناڤبەرا پێدڤییاتییێن ئاخڤتنكەری و گوهداریدا هەبن و هەردوو سەر ب ئێك كۆمەل و گرۆپیڤەبن و یەكسانی د ناڤبەرا ئەواندا سەبارەت ماف و ئەرك و بەرپرسیارەتییاندا هەبیت و د ئەڤێ ڕێكێدا ب شێوەیەكێ ڕاستەوخۆ و ل دویڤ ئاستێن سڤك دەربڕین ژ حەزێن هەڤپشك دهێتەكرن، ئانكو دانپێدان ب بەشداربوونا هەڤپشك د ئەڤێ ستراتیژییەتێدا دهێتەكرن .

ستراتیژییەتا ئەرێنی هەولێن كێمكرن و لاوازكرنا تێكچوونێ ل سەر ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری دكەت و ئەڤ جۆرە ستراتیژییەتە بۆ ڕەخسارێ ئەرێنییێ گوهداری و وێنەیێ ئەرێنیێ كەسایەتییا ئەوی دهێتە ئاڕاستەكرن .

ستراتیژییەتێن ڕێزگرتنا ئەرێنی وەكو جۆرەكێ میتافوری و بەردەوامییا هەڤالینیەكا نێزیك د ناڤبەر هەڤپشكێن ئاخڤتنێدا دهێتە بكارهینان و ئەڤ جۆرە ئاماژەیێ ب زەمینە و حەزێن هەڤپشك نە بتنێ د ناڤبەرا هەڤال و نیاساندا، بەلكو د ناڤبەرا كەسانێن بیانیژیدا ب مەبەستا كارلێكرنێ ددەت، ب ئەڤی ڕەنگی تەكتیك و ئەتەكێتێن ڕێزگرتنا ئەرێنی ب تنێ

بۆ ڕاستڤەكرنا كردەيێن تێكچوونا ڕۆخسارى ناهێنە بكارهينان، بەلێ ب شێوەيەكێ گشتى بۆ باشترلێكرنا كارلێكرنێن جڤاكى دهێنە بكارهينان و ئاخڤتنكەر ب ئەڤى شێوەيى حەز دكەت نێزيكى گوهدارى ببيت (Brown and levinson,1987:103) .

ستراتيژييەتێن ڕێزگرتنا ئەرێنى سێ بوارێن بەرفرەه هەنە ئەوژى ئەڤەنە :

A- داخوازكرنا زەمينەيەكا هەڤپشك: بوارێ ئێكێ واتايا داخوازكرنا ئاخڤتنكەرى ب زەمينەيەكا هەڤپشك د گەل گوهدارى دگەهينيت و ئەڤەژى ئەوێ چەندێ دگەهينيت، كو ئاخڤتنكەرى و گوهدارى بنەمايێن هەڤپشك وەكو حەز و ئارەزوو و ئارمانج و بهايێن دياركرى هەنە. سێ ڕێك دەربڕينێ ژ ئەڤێ خالا ل سەرى دياركرى دكەن، ئەوژى ئەڤەنە:

1- حەز و ئارەزوو و ئارمانجێن گوهدارى ژ بابەتێن ئازرێنەرن بۆ داغباربوونا ئاخڤتنكەرى و د هەمان دەمدا ل دەڤ ئەوى دگرنگن .

2- ئاخڤتنكەر و گوهدار سەر ب گرۆپەكێ دياركرينە و پشكدارێ د حەز و ئارەزوويێن هەڤپشكدا دكەن .

3- ئاخڤتنكەر و گوهدار ئەگەر ب سەر گرۆپەكێ دياركريژيڤە نەبن، بەلێ د هەمان دەمدا هاريكارى و هەڤكارى و تێگەهشتن د ناڤبەرا ئەواندا هەيە (Boubendir,2012:20) .

(8)ستراتيژييەتێن دەستپێكێ ژ ئەڤان هەر سێ خالێن ل سەرى پەيدادبن، ئەوژى ئەڤەنە :

1- ستراتيژييەتا هژمارە ئێك: گرنگى ب حەز و پێدڤيياتييێن گوهدارى بهێتەدان. وەكو :

- چەند قەميسەكێ جوان تە هەيە، تە ل كيرێ ب دەست خۆڤە هينايە؟

نموويەكا دى: - دبيت تۆ يێ برسى بى، دا دەست ب خوارنێ بكەين .

2- ستراتيژييەتا هژمارە دوو: زێدەبێژى د حەز و گرنگى و لايەنێن سۆزدارى يێن گوهداريدا بهێتە بكارهينان. وەكو :

- چ باخچە وەكو يێ تە يێ جوان نينە.

3 ستراتيژييەتا هژمارە سێ: پتر گرنگيدان ب گوهدارى، وەكو :

- تۆ ژ پەيسكێ هاتييە خوار، تە چ ديت؟

هەروەسا هندەك دەربڕينێن دى وەكو (تو دزانى، تەماشەى ديتنا من بكە، ئەرێ وەسا نينە...هتد) د ئەڤێ ستراتيژييەتێدا دهێنە بكارهينان Brown) and levinson,1987:107) .

4- ستراتيژييەتا هژمارە چار: بكارهينانا ئاماژە و هێمايێن گروپى، ئەوژى ئەڤەنە (بكارهينانا ناسناڤان، زمانێ گرۆپى، زمانێ كولانكى، بكارهينانا ناڤێن گشتى، ناڤ و نيشانێن كەسى...هتد) Brown and) levinson,1987: 107) وەكو :

-هنڤيگن و خۆشتڤييا من و خوشكا من... هتد .

5- ستراتيژييەتا هژمارە پێنج: هەولدان بۆ ڕێكەفتنێ. د شياندايە ڕێككەڤتن د ناڤبەرا ئاخڤتنكەرى و گوهداريدا جێبەجێببيت، ئەوژى ب ڕيكا دووبارەكرنا جەختكرنێ ل سەر ڕێككەڤتنەكا د ئاخڤتنێدا و ئەڤ ستراتيژييەتە ب ڕێكا سەلماندنا كەسى بۆ ئەوى تشتێ ب شێوەيەكێ دروست هاتييە گوتن ب دەستڤە دهێت. وەكو :

أ - د ڕێكا مالێدا تايرا ترۆمبێلى پەقى .

ب - يا خودێ تايرە يا پەنجەرە Brown and) levinson,1987: 113) .

6- ستراتيژييەتا هژمارە شەش: دويركەفتن ژ هەڤركى و دووبەرەكييێ. وەكو :

- دڤێت تۆ پتر شيانێن خۆ بۆ چارەسەركرنا ئەڤێ ئاريشێ ب مەزێخى .

7- ستراتيژييەتا هژمارە حەفت: (پتر جەختكرن ل سەر زەمينەيا هەڤپشك بهێتە كرن). وەكو :

- ئەز وەكو تە ژيانا خۆ ب ڕێڤەدبەم .

8- ستراتيژييەتا هژمارە هەشت: پێشكێشكرنا نۆكتان و ئەڤ نوكتەيە شێوازەكێ ڕێزگرتنا

Sherzad.ali@uod.ac

ئەرێنییە و کاریگەرییەکا ئەوی رەنگی ل گوهداری دکەت کو هەست ب ئارامیێ و خۆشیێ بکەت .

B- هەڤکاری و هاریکارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەر و گوهداریدا بهێتە نیشاندان: ئەگەر ئاخڤتنکەر و گوهدار پێکڤە بەشدارییێ د چالاکییەکا دیارکریدا بکەن، ئەڤ چەندە واتایا حەز و ئارمانجێن هەڤپشك د ناڤبەرا ئەواندا د بوارەکێ دەستنیشانکریدا دگەهینیت و ئەڤ چەندە خزمەتا رۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری دکەت، ئەڤ ستراتیژییەتێن ل خوارێ دیارکری ئاماژە ب ئەوان رێکان ددەن ئەوێن ئاخڤتنکەر بۆ دەربڕینا هاریکارییێ ل بەرامبەری گوهداری بکاردهینیت . (Boubendir,2012:23) ئەو ستراتیژییەت ژی ئەڤەنە:

9- ستراتیژییەتا هژمارە نەه: دڤێت ئاخڤتنکەر پێشوەخت گریمانا گرنگی و حەزێن گوهداری بکەت و گرنگییێ پێبدەت. وەکو :

- ئەز دزانم تۆ گرنگییێ ب ئاهەنگان نادەی، بەلێ ئەڤ ئاهەنگە دێ گەلەك یا باش بیت، بێزەحمەت ل ئاهەنگێ ئامادە بە. (داخوازی).

10- ستراتیژییەتا هژمارە دەه: د ڤێرێدا ئاخڤتنکەر وەسا نیشانددەت کو ئەوی ئەو تشت دڤێت ئەوێ گوهداری دڤێت و ئاخڤتنکەر دیاردکەت کو ئەو دێ هاریکارییا ئەوی کەت ژبۆ ب دەستڤەهینانا ئەڤان پەیمانان و حەز و ئارەزوو پێشکێشکرنا (پێشکێشکرن،پەیماندان). (Boubandar,2012:23) وەکو:

- ئەز یێ ل گەل تەمە ژبۆ ئاڤاکرنا ئەوێ مزگەفتێ.

11- ستراتیژییەتا هژمارە یازدە: (یێ گەشبین بە) وەکو :

- تەماشە بکە، ئەزا پشتراستم چ ئاریشە ل دەڤ تە نینە کو ئەز ئامانێن ئەڤ شەڤە بشۆم .

12- ستراتیژییەتا هژمارە دوازدە: دڤێت د ئاخڤتنا مروڤیدا ئاماژە ب ئاخڤتنکەر و گوهداری پێکڤە د چالاکیێدا بهێتەدان، د ڤێرێدا باراپتر جهناڤێ (ئەم، ئێمە) دهێتە بکارهینان. وەکو :

- بهێلە ئەم برێکەکێ وەربگرین .

13- ستراتیژییەتا هژمارە سێزدە: (ئەگەران پێشکێش بکە، یان پرسیارا ئەگەران بکە)، وەکو: بۆ چی ئەم ترومبێلا تە نابەین؟ . (Boubendir,2012:23)

14- ستراتیژییەتا هژمارە چاردە: (گریمانە و جەختکرن ل سەر ڕەفتارێن گوهداری ل بەرامبەری خۆ بکە، ئانکو مرۆڤ وەکو ڕەفتارێن گوهداری ل گەل مرۆڤی تێکەلییا ئەوی بکەت). وەکو :

- ئەز دێ د بەرهەڤکرنا ئەرکێن تەیێن ڕۆژانەدا هاریکارییا تە کەم، ئەگەر تە پاقژکرنا ژۆرا من ب دوماهی هینا. (Boubendir,2012:24)

C- رێکا دوماهییێ ڕەچاڤکرن و جێبەجێکرن و ب جهھینانا حەزێن گوهدارییە ژبەر چەند ئەگەرێن دیارکری: بۆ ڕازیکرنا ڕۆخسارێ ئەرێنییێ گوهداری، ئاخڤتنکەر هندەك حەزێن گوهداری کو پێشکێشکرنا دیارییانە ب جهدهینیت و ئەڤ چەندە ب پێرابوونێن ڕێزگرتنا ئەرێنی یا کلاسیکی دهێتە بناڤکرن و ئەڤ پیرابوونە نە بتنێ د پێشکێشکرنا دیاری و تشتێن بەرهەستدا دیار دبیت، بەلکو دیسان د حەز و پەیوەندییێن مرۆڤایەتی یێن وەکو ئارەزوویێن پەسەندکری و داغباربوون و تێگەهشتنێن هەڤپشکدا دیار دبیت، ستراتیژییەتا دوماهییێ ئانکو ستراتیژییەتا ژمارە (15) نواندنا ئەڤێ خالێ دکەت ئەوژی ئەڤەنە :

15- ستراتیژییەتا هژمارە پازدە: پێشکێشکرنا دیارییان بۆ گوهداری و نیشاندنا سۆزداری و تێگەهشتنا هەڤپشك و هەڤکارییێ ل گەل گوهداری . (Boubendir,2012:25)وەکو:

- من ئەڤ گولە یا بۆ تە هینای .

Sherzad.ali@uod.ac

2-4-3-ستراتيژييەتێن رێزگرتنا نەرێنى :

(براون و ليڤنسن) دياردكەن كو رێزگرتنا نەرێنى هندەك پێرابوونێن قەرەبۆكرينە بۆ راستڤەكرنا رۆخسارێ نەرێنييێ گوهدارى دهێنە ئاراستەكرن، ژ لايەكێ ديڤە رێزگرتنا نەرێنى د بنەرەتدا بۆ رازيكرنا رۆخسارێ نەرێنييێ گوهدارينە، ئانكو حەزێن ئەوى يێن سەرەكى بۆ پاراستنا سنوورێ كەسايەتى و دياركرنا چارەنڤيسێ كەسايەتى دهێنە ئاراستەكرن . (Brown and levinson,1987: 129)

رێزگرتنا نەرێنى د جڤاكێن رۆژئاڤاييدا ژ كۆمەكا ستراتيژييەتێن ژێكجودا و كلاسيك بۆ رێفۆرم و راستڤەكرنا كردەيا تێكچوونێ رۆخسارى دهێنە بكارهينان. (Boubendir,2012:26)

(براون و ليڤنسن) پێنج ستراتيژيێن بلند بۆ رێزگرتنا نەرێنى ديار دكەن و دەە ستراتيژيێن دى (نەسەرەكى) ژ ئەڤان پێنج ستراتيژييەتێن بلند بۆ رێزگرتنێ پەيدا دبن. ب ئەڤى رەنگى :

أ - ستراتيژييەتا ئێكێ يا بلند (نموونەيى): (يێ راستەوخۆ بە): د حالەتێن رێزگرتنا نەرێنيدا ئاخڤتنكەر ستراتيژييەتێن راستەوخۆ و راستڤەكرنا كردەيێن تێكچوونا رۆخسارى پێكڤە بكاردهينيت، باشترين رێك بۆ گەهاندنا پەيامێ وەكو ديار رێكا راستەوخۆيە، بەلێ د جێبەجێكرنا رێكا راستەوخۆ دا هندەك بەركەفتن و هەڤركى پەيدا دبن، ژبەر كو ئاخڤتنكەر ب راستڤەكرنا رۆخسارێ نەرێنيێ گوهدارى رادبيت و ئەڤ چەندە مرۆڤى بەرەڤ راستڤەكرنا رۆخسارێ نەرێنى د چارچۆڤێ ستراتيژييەتێن نەرێنى بۆ ئاخڤتنا نەراستەوخۆ دبەت و ئێكەم ستراتيژييەتا زمانى يا نەسەرەكى پەيدادبيت. ئەوژى ئەڤەنە :

1- ستراتيژييەتا نەسەرەكى يا ئێكێ:

(ب شێوەيەكێ تەقليدى يێ نەراستەوخۆ بە): ئاخڤتنكەر دشێت ئەڤێ ئاريشەيێ چارەبكەت ب رێكا پەنابرن بۆ چارەكرنەكا ناڤەنديا نەراستەوخۆ يا تەقليدى و ئەڤەژى واتايا هندێ دگەهينيت كو ئاخڤتنكەر دێ رستە و ئەوان دەربرينان بكارهينيت كو واتايێن تەمومژ هەنە كو جياوازن ژ واتايا حەرفى، ژ ئاليەكێ ديڤە ئاخڤتنكەرى دڤێت يێ راستەوخۆ بيت .

- چێدبيت دشيانا تەدا نەبيت تۆ من ب دەمى ئاگەهداربكەى، هيڤيدكەم (داخوازيەكا جەختكرى).

- ئەگەر چ رێگيرى ل دەڤ تە نەبن، من دڤێت ترومبێلا تە بكار بهينم .

- ئەز دێ شێم ترومبێلا تە بكاربهينم؟ . (Boubendir,2012:27)

ب - ستراتيژييەتا دووێ يا بلند (نموونەيى):

(بكارنەهينانا گريمانەيان):ئەڤە ستراتيژييەتا دووێ يا بلندە د رێزگرتنا نەرێنيدا و رێكەكە بۆ راستڤەكرنا رۆخسارێ نەرێنيێن گوهدارى و ئەوژى د چارچۆڤێ دويرئێخستنا گريمانە و هزركرنێ سەبارەت حەز و ئارمانج و مەبەستێن گوهدارى جێبەجێدبيت، ئەڤ ستراتيژييەتە پرسيار و رێنيشاندانان بۆ جێبەجێكرنا ئەڤان گريمانەيان بكاردهينيت و ب ئەڤى رەنگى ستراتيژييەتا دووێ يا نەسەرەكى پەيدا دبيت .

2- ستراتيژييەتا نەسەرەكى (لاوەكى) يا دووێ: پرسياركرن و رێنيشاندان: ئەڤە ژى زێدەنە ب رێكا رستەيێن مەرجى ب دەستڤەدهێت :

- ئەگەر بشێى پەنجەرێ بگرە .

- ئەگەر من پرسيار ژ تە كر پەنجەرێ بگرە .

- ئەگەر هوين هەمى دبەرهەڤ بن، دێ كۆمبوونێ دەستپێكەين. (Brown and levinson,1987: 145)

3- ستراتيژييەتا نەسەرەكى (لاوەكى) يا سێيێ: (يێ گەشبين بە) ئەوژى ب رێكا دەربرينێن وەكو (ئەرێ تۆ دشێى، د شيانا تەدا هەيە...هتد) ديار دبيت . (Brown and levinson,1987: 175)

ج - ستراتيژييەتا سێيێ يا نموونەيى (بلند): گوهدارى نەچار نەكە (زۆرێ ل گوهدارى نەكە). ئەڤ ستراتيژييەتا نموونەيى ل دەمێ كردەيا

Sherzad.ali@uod.ac

تێکچوونا ڕۆخساری بابەتێن وەکو داخوازکرنا هاریکاریێ و پێشکێشکرنا تشتەکی بۆ گوهداری ب خۆڤە دگریت دهێتە بکارهینان و د چارچۆڤێ ئەڤێ چەندێدا ئاخڤتنکەر هزر دکەت، کو گوهدار دێ کردەیا دیارکری ئەنجام دەت و دێ ب پەسەندکرنا هزرا ئاخڤتنکەری ڕابیت، ئەڤەژی بۆ ڕاستڤەکرنا ڕۆخسارێ نەرێنی دهێتە بکارهینان و د ئەڤی جۆرێ تێکچوونێدا نابیت ئاخڤتنکەر زۆرییێ ل گوهداری بکەت و دڤێت ئاخڤتنکەر مافێ هەلبژارتنان بۆ گوهداری ب شێوەیەکێ ڕاستەوخۆ ڤەکری بهێلیت، و ئەڤێ ستراتیژییا سەرەکی هندەك ستراتیژیێن لاوەکی ژی پەیدا دبن. ئەوژی :

4- ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا چارێ: کێمکرنا خۆسەپاندنێ (کێمکرنا ڕێژەیا خۆ سەپاندنێ) وەکو بکارهینانا دەربڕینێن (بێزەحمەت بەس خولەکەکێ، دێ شێم کێمەك ژ... ب دەستڤە هینم...هتد).

5- ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا پێنجێ: (ڕێزگرتن و بارودۆخێن گوهداری ل بەرچاڤ وەربگرە) ئەڤەژی ب ڕێکا نەهێلانا کەربوکینان و بەرزکرنا گوهداری ب دەستڤەدهێت. وەکو :

ـ ئەرێ تە کەل و پەلێن من ڤەگوهاستن .

ـ دێ جارەکا دی ل بەر دیتنا تە راوەستین.

ـ بەلێ بەرێز... ئەز دبێژم جەنابێ تە ڕێگر نابیت بۆ...

د ـ ستراتیژییەتا چارێ یا بلند (نموونەیی): ئەڤ ستراتیژییەتە حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری نیشاندەت، ئانکو ئەڤێ ستراتیژییەتا نموونەیی ب تنێ ڕێکەك بۆ جێبەجێکرنا داخوازییێن ڕۆخسارێ نەرێنییێ گوهداری هەیە، ئەوژی ئاماژەدانە بۆ زانیارییێن پێشوەخت سەبارەت ئەوێ چەندێ، کو ئاخڤتنکەر کردەیێن تێکچوونا ڕۆخساری ئەنجام نادەت، ئانکو سنورێ کەسایەتییا گوهداری ناهێتە بەزاندن و تێکدان و ئەڤ چەندە ب چەند ڕێکەکان ب دەستڤە دهێت. ئەوژی ئەڤەنە :

6- ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا شەشێ (لێبوورینخواستن): ئەوژی ب ئەڤان ڕێکان ب دەستڤەدهێت :

+دانپێدان ب ڤێککەڤتنێ (تصادم)، وەکو :

ـ ئەزێ پشتراستم تە گەلەك کارێ هەی، بەلێ...

ـ هیڤیدارم ئەڤ چەندە گەلەك ئارامییا تە تێکنەدەت .

+ئاماژەدان ب دوودلییێ ب ڕێکا ڕێنیشاندانێ، وەکو :

ـ ئەز پتریا جاران ئەڤێ چەندێ ژ تە داخواز ناکەم، بەلێ...

ـ من نەڤێت خۆ بسەپینم، بەلێ...

+پێشکێشکرنا ئەگەرێن ڕازیکەر. وەکو :

ـ ئەز ب تمامی یێ بەرزەبوویم... (ئەز نزا چ دکەم؟)

ـ ئەز نەشێم ئەڤی کاری ب ڕێڤەببەم، دێ شێی هاریکارییا من کەی، ل من ببوورە...هتد (لێبوورینخواستن).(Boubendir,2012: 29)

7- ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا حەفتێ: بەرزەبوونا کەسایەتییا ئاخڤتنکەری و گوهداری. ئەڤەژی ب ڕێکا (تەکنیکا بکەر نەدیاری، بکارنەهێنانا جهناڤێن ئەز و تۆ، بکارهینانا کریارێن نەکەسی، ...هتد) گوهۆرینا جهناڤێن (ئەز و تۆ) ب پەیڤێن دەستنیشانکری... وەکو :

ـ مرۆڤ ل تشتێ باش دچیت .

ـ بابەت دێ یێ ب بهابیت، ئەگەر هاریکاری بهێتەکرن .

8- ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا هەشتێ: (وەکو یاسایەکا گشتی کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری دەستنیشانبکە). ئەڤەژی وەکو پێگیریەکا جڤاکی یان یاسایەکی دهێتە گشتکرن. وەکو :

داخوازێ ژ سەرنشینان دکەن جگاران نەکێشن .

لیژنە داخوازێ ژ سەرۆکی دکەت، کو...

Sherzad.ali@uod.ac

9- ستراتیژییەتا نەسەرەكی (لاوەكی) یا نەهێ. (ناڤكرن. هەر دەمێ ئاخڤتنكەر ب ناڤێ كردەیا تێكچوونا ڕۆخساری ڕادبیت، نە پەیوەندییا ئەوی پێڤە بەرچاڤتردبیت . (Boubendir,2012: 30) وەكو :

ـ رۆلێ تە د ئەزموونێدا یێ باش بوو و ئەڤێ ب شێوەكێ باش كاریگەری ل سەر مەكر .

ه ـ ستراتیژییەتا پێنجێ یا بلند (نموونەیی): هەستكرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستڤەكرنا ئەوان) ئەڤ جۆرێ ستراتیژییەتا بلندا (نموونەیی) یا دوماهییێ ب ستراتیژییەتا دوماهییێ سەبارەت ڕێزگرتنا دهێتە هژمارتن، ئەڤ چەندە قەرەبۆیا گوهداری سەبارەت توشبوونا ئەوی ب كردەیا تێكچوونا ڕۆخساری ب شێوەیەكێ نەڕاستەوخۆ دكەت و ئەڤەژی د چارچۆڤێ هەستكرن ب حەزێن دییێن گوهداری ب دەستڤەدهێت، بۆ نموونە ئەگەر گوهدار حەز بكەت هێزەكا پتر ژ ئاخڤتنكەری هەبیت ئەڤ ستراتیژییەتە پەیدا دبیت و ستراتیژییەتا نەسەرەكی یا دوماهییێ دەربڕینێ ژ ئەڤێ خالێ دكەت. ئەوژی ئەڤەنە :

10. ستراتیژییەتا نە سەرەكی (لاوەكی) یا دەهێ: (ب شێوەیەكێ ڕاستەوخۆ یان نەراستەوخۆ قەرداریيا خۆ ل بەرامبەری گوهداری نیشانبدە). (Alkhateeb,2015:781)وەكو :

ـ ئەز چ جاران نەشێم قەرێ تە بزڤرینم (ئەدا بكەم)، ئەگەر تە...و سانەهی دشێم بزڤرینمەڤە ئەگەر تە ...

4-4-2- ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ :

بكارهینانا دەربڕینێن نەراستەوخۆ یێن زمانی تشتەكێ گشتییە، واتە زانیاری دگشتینە و مەبەستا ئاخڤتنكەری یان ڕوهن و ئاشكرا نینە و پێدڤی ئەوێ چەندێ دكەت كو گوهدار هندەك لێكدانەڤەیان بۆ بكەت، داكو بشێت ئەو واتایا ئاخڤتنكەری ب شێوەیەكێ نەراستەوخۆ ئاماژە پێكری تێبگەهیت (ئارام عەبدولواحید، 2013، 177). وەكو:

ـ سەرێ من یێ دئێشیت .

ـ من مۆبایلا خۆ هێلا د ناڤ ترۆمبێلێدا .

د ئەڤان نموونەیێن ل سەریدا ئاخڤتنكەری ب شێوەیەكێ نەراستەوخۆ داخوازا حەبەكا سەرئێشێ یان بتنێ بوون یان بێدەنگكرنا گوهداری كرییە ژبەركو سەرێ ئاخڤتنكەری یێ دئێشیت، د نموونەیا دوویێدا ئاخڤتنكەری ب شێوەیەكێ نەراستەوخۆ داخوازا ژ گوهداری كری كو ل شوینا ئەوی بچیت بۆ مۆبایلا ئەوی د ناڤ ترۆمبێلێدا بهینیت .

واتە ئەگەر تەمومژاتی و تاریاتی د ئاستێن كردەیاندا هەبن، ئەڤ چەندە دبیتە ئەگەر كێمكرن د ڕێژەیا مەبەستێن گەهاندنێدا پەیدا ببیت و ئەڤ چەندە ل دەمێ بكارهینانا خوازە و گۆتارێن ڕەوانبێژی و ل دەمێ بەرسڤدان نەبت پەیدا دبیت . (Alkhateeb,2015:781)

ئەڤ ستراتیژییەتا چوارێ و دوماهییێیە، كو هەردوو زانایان (براون و لیڤنسن)ی سەبارەت بابەتێ ڕێزگرتنێ پێشكێشكری و د ئەڤێ ستراتیژییەتێدا زمانەكێ نەڕاستەوخۆ دهێتە بكارهینان و ئەڤ چەندە ئەگەرێن سەپاندنێ ب ڕێژەیەكا بەرچاڤ كێمدكەت .

(براون و لیڤنسن) دیاردكەن كردەیێن پەیوەندیكرنێ ب شێوەیەكێ نەڕاستەوخۆ ل دەمێ كو ئەڤ كردەیە واتایەكا ئاشكرا هەلنەگرن پەیدا دبن و ئەڤ گۆتنێن نەڕاستەوخۆ بكارهینانێن زمانییێن نەڕاستەوخۆ دهێنە هژمارتن، ئانكو د ئاخڤتنا نەڕاستەوخۆ دا ئاخڤتنكەر ب شێوەیەكێ گشتی د ئاخڤیت و مەبەستا ئەوی ئەو ئاخڤتن نینە ئەوا دبێژیت و د ئەڤی بارودۆخیدا گوهدار ب مەبەستا تێگەهشتن و شرۆڤەكرنا ئاخڤتنێ بەرەڤ هندەك ئاماژەیێن پراگماتیكی دچیت، داكو مەبەستا ڕاستەقینەیا ئاخڤتنكەری بزانیت، (براون و لیڤنسن) ستراتیژییەتێن نەڕاستەوخۆ بۆ سەر دوو ستراتیژییەتێن بلند (نموونەیی) و پازدە

Sherzad.ali@uod.ac

ستراتیژییەتێن نەسەرەكی (لاوەكی) ب ئەڤی ڕەنگێ ل خوارێ دیاركری دابەشدكەن. ئەوژی ئەڤەنە :

A- ستراتیژییەتا ئێكێ یا بلند (نموونەیی): دەركەڤتەیێن ئاخڤتنێ: ئەگەر ئاخڤتنكەر ب شێوەیەكێ نەڕاستەوخۆ كردەیێن تێكچوونا ڕۆخساری ئاڕاستەی گوهداری بكەت، دڤێت هندەك ئاماژە د ئاخڤتنا ئەویدا هەبن كو گوهدار هزر و پێشبینیان د ئەوان كردەیێن تێكچوونێدا بكەت و ب رێكا ئاماژەیان گوهدار مەبەست و ئارمانجێن ئاخڤتنكەری شرۆڤە بكەت و ئەڤ چەندە ب رێكا پێگیرییێن ئاخڤتنێ ب دەستڤە دهێن و یاساییێن زانا (گرایس)ی دبەزینن و ئەو ستراتیژییەتێن نەسەرەكی ئەوێن ژ ئەڤێ ستراتیژییەتا سەرەكی پەیدادبن ئەڤێن ل خوارێنە :

1- ستراتیژییەتا نەسەرەكی (لاوەكی) یا ئێكێ: (ئاماژەیان پێشكێشبكە) ئەڤە ب رێكا شكاندنا بنەمایێ پەیوەندی یێ (گرایس)ی ب دەستڤەدهێت و ئەڤە ب رێكا دانا هندەك ئاماژەیان ب دەستڤەدهێت. وەكو :

ـ سەقایەكێ گەرمە. (ب واتا پەنجەرێ ڤەكە).

ـ چەند رۆژەكا گەرمە! (پێشینارا ڤەخوارنێ Boubendir,2012:32) .

2- ستراتیژییەتا دووێ یا نەسەرەكی (لاوەكی): (پێشكێشكرنا هندەك بەلگەیێن پێڤەگرێدایی) ئانكو ئاخڤتنكەر تشتەكێ دبێژیت كو پەیوەندی ب كردەیا داخوازكریڤە هەیە كو پێ ڕاببیت و ئەڤ ئاماژەیە بابەتێ بۆ گوهداری دهێلیت و بەرپرساتییا كردەیا تێكچوونا ڕۆخساری دكەتە دستوویێ ئەویدا. بۆ نموونە :

ـ ئەز باوەردكەم سوباهی بازار دێ هەبیت، ئەرێ سوباهی تۆ دێ چییە بازاری؟ (ب واتایا من بگەهینە بازاری).

3- ستراتیژییەتا نەسەرەكی (لاوەكی) یا سێیێ: (پێشبینیكرنا گریمانەیان) ئەڤ ستراتیژییەتە ب بەزاندن و شكاندنا بنەمایێ پەیوەندی ڕادبیت د ناڤ خۆدا ڕەخنەگرتنێ هەلدگریت. وەكو :

ـ ئەڤرۆ تە جارەكا دی ترۆمبێل شویشتەڤە .

ب واتایا هندێ دهێت كو ئەو یێ ل جهێ شویشتنا ترۆمبێلان .

4- ستراتیژییەتا نەسەرەكی (لاوەكی) یا چارێ: (كێمكرنا بهایێ تشتی) د ڤێرێدا بنەمایێ چەندی دهێتە بەزاندن. وەكو :

ـ ئەو مرۆڤەكا خرابە. (رەخنەگرتن ـ ئەو یا سەرسەرییە).

دیسان بەسن ژی دچتە د ناڤ ئەڤێ خالێدا

ـ ترومبێل چەوا تە بڤێت یا وەسایە (پەسنا ترومبێلێ كرییە).

5- ستراتیژییەتا نەسەرەكی (لاوەكی) یا پێنجێ: ل دەمێ زێدەبێژی دهێتە بكارهینان بنەمایێ چەندی دهێتە بەزاندن. وەكو :

ـ تۆ بۆچی بەردەوام جگاران دكێشی؟

ـ تۆ چ جاران ئامانان ناشۆی .

6- ستراتیژییەتا نەسەرەكی (لاوەكی) یا شەشێ: (بكارهینانا حەشۆیێ). ئەڤەژی بنەمایێ چەندی دبەزینیت، چونكی حەشۆ گوهداری نەچار دكەت كو ل زانیارییان د ئاخڤتنێدا بگەڕیت، بێكو ئەوێ ئاخڤتنێ واتا هەبیت. وەكو:

ـ شەر شەرە .

ـ زارۆك دێ بنە زارۆك. (Boubendir,2012:33)

7- ستراتیژییەتا نەسەرەكی (لاوەكی) یا حەفتێ: (بكارهینانا هەڤدژیان) ئەڤە بنەمایێ چەوایی دبەزینیت، چونكی ئاخڤتنكەر تشتەكێ دبێژیت كو یێ ڕاست نینە و ئەڤە وەل گوهداری دكەت كو ل ڕاڤەكرنەكێ بگەڕیت كو بكەڤیتە د ناڤ هەڤدژاندا. وەكو د ئەڤێ دانوستاندنێدا دیاردبیت :

A- تۆ ژ ئەڤێ چەندێ یێ ئارام نینی؟

B- باشە بەلێ و نەخێر .

8. ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا هەشتێ:
(یێ گالتەئامێز بە) ل ڤێرێ جارەکا دی ئاخڤتنکەر بنەمایێ چەوایی دبەزینیت، ژبەرکو ئەوێ گالتە ئامێزە بەرۆڤاژی هندێ کو ئەو تشتێ ڕاست بێژیت و پێدڤیە ل سەر گوهداری ل ڕاڤەکرنێ بگەهیت. وەکو :
ـ ئەرێ چەند تاخەکێ جوانە؟ (ل دەمێ بۆ تاخێن هەژارنشین دهێتە گوتن).
ـ ئەو ب ڕاستی بەلیمەتە. (ل دەمێ بۆ کەسێ بهێتە گوتن کو ب گەلەك کارێن بێ مێشك ڕاببیت).

9. ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا نەهێ:
(بکارهینانا میتافۆران) وەکو :
ـ ب ڕاستی ئازاد ماسییە. (ئانکو ئەو یێ مەلەڤانە و یێ لەشجوانە وەکو ماسییێ).

10. ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا دەهێ:
(ئاڕاستەکرنا پرسیارێن ڕەوانبێژی) ئەو پرسیارن ئەوێن بەرسڤ ل سەر نەهێنەدان و دشیاندایە وەك کردەیەکا تێکچوونا ڕۆخساری بهێنە بکارهینان. وەکو :
ـ چەوا ئەز دێ شێم بزانم؟
ـ چەند جاران پێدڤییە ئەز تە ئاگەهدار بکەم...؟
ـ ئەز نەشێم بێژم. (Boubendir,2012:31)

B- ستراتیژییەتا دووێ یا سەرەکی (نموونەیی):
(یێ مژدار و نەزەلال و نە ئاشکرا و نەدیاربە) د ئەڤێ ستراتیژییەتا نموونەیی یا بلند و سەرەکیدا ئاخڤتنکەر شێوازێ نەڕاستەوخۆ ب ڕێکا مژداری و نە ئاشکراییێ هەلدبژێریت و ل جهێ پێشکێشکرنا هزرەکا نەراستوخۆ یا دیارکری، ئاخڤتنکەر بنەمایێ شێوازی دبەزینیت و پێنج ڕێك بۆ ڤەگوهاستنا کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری د چارچۆڤێ بەزاندنا بنەمایێ شێوازیدا هەنە. ئەوژی ئەڤەنە :

11. ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا یازدێ:
(یێ مژداربە، مژداری) ل ڤێرێ مژداری ب ڕێکا میتافۆرێ ب دەستڤەدهێت و ژبەرکو یا ئاشکەرا نینە کا کیژ بەشی ژ واتایان ئاخڤتنکەری دڤێت ئاماژەیێ پێ بدەت و ئامادەبکەت. وەکو :
ـ ئازاد کەسەکێ لاو و ڕێك و پێکە. دبیت د ئەڤێ نموونەیێدا مەبەست ژ پەیڤا (لاو و ڕێك و پێك) پەسن یان ئیهانەکرن بیت. ئەوژی ب پشتبەستن ل سەر واتایێن پەیڤێن لا و رێکوپێك دهینیت کا بۆ کیژ واتایێ هاتینە بکارهینان.

12. ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا دوازدێ:
(یێ ئاشکرا نەبە) ل ڤێرێ ئاخڤتنکەر یێ ڕاستەوخۆ نینە، ژبەرکو ئەو یێ ئاشکەرا نینە هەروەسا یێ دیارنینە ل سەر کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری یان ماهیەتا ئیهانەکرنێ هەر وەکو د حالەتێ ڕەخنەگرتنێدا. وەکو :
ـ دبیت کەسەکی کارەکێ نەباش ئەنجامدابیت .

13. ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا سێزدێ:
(ژ سنوور دەرکەڤتنەکا زێدە د گشتگیرکرنێدا) ل ڤێرێ ئاخڤتنکەر پەنایێ بۆ گشتگیرکرنەکا ژ سنوور دەرکەڤتی دبەت بۆ هندێ داکو یاسایا گشتی ل سەر گوهداری پراکتیك ببیت. وەکو :
ـ دراڤێ سپی بۆ ڕۆژا ڕەشە .

14. ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا چاردێ:
(دویرئێخستنا گوهداری) ل ڤێرێ گوهدار دهێتە دویرئێخستن، ئاخڤتنکەر وەسا دیاردکەت کو کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری یا ئاڕاستەکرییە بەرەڤ کەسەکیڤە کو ئەو مەبەست نینە و ئەوی دڤێت کو ئارمانجا سەرەکی ئەو بیت کو کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری ب ئاڕاستەکری بیت بەرەڤ کەسێ دیارکریڤە (گوهداری). وەکو:
ـ ئەوی مالا من دا سۆتن .

15- ستراتیژییەتا نەسەرەکی (لاوەکی) یا پازدێ:
(یێ تمام نەبە ژێبرنێ و لابرنێ بکاربهینە) . (Boubendir,2012:33-35)وەکو:
ـ باشە، من تۆ نەدیتییە.

Sherzad.ali@uod.ac

ل ڤێرێ هەر ئێك ژ بنەمایێ چەوایی و شێوازی دهێتە بەزاندن. دەربڕینێن لابری (ژێبری) د کردەیا تێکچوونا ڕۆخساریدا دهێنەدیتن، ل دەمێ کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری یا تەمام نەبیت.

ل خوارێ دێ هەول هێتە دان، ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ یێن (براون و لیڤنسن)ی یێن سەرەکی و نەسەرەکی د ئەڤی خشتەیێ ل خوارێدا بهێتە دیارکرن:

3- کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری و ستراتیژییەتێن ڕێزگرتنێ د چەند هەلویستەکاندا:

د ئەڤی سەرەبابەتێ پراکتیکیدا دێ هەول هێـتەدان ئەوان ستراتیژییەتێن (براون و لیڤنسن)ی،

جۆرێ سەرەکی	جۆرێ نەسەرەکی	ڕاڤەکرن و شرۆڤەکرنا ئەوان
1-ستراتیژیەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ	أ- پێشکێشکرن.	ئاخڤتنکەر یێ ڕژدە و باوەر دکەت، کو گوهدار دێ ب شێوەیەکێ خۆ سەپینیت، تێکچوونێ ل ڕۆخسارێ ئەویێ نەرێنی دروست دکەت.
	ب- سلاڤکرن.	ل ئەڤێرێ ئاخڤتنکەر یێ ڕژدە و باوەر دکەت کو گوهدار دێ ب شێوەیەکێ خۆ سەپینیت تێکچوونێ ل ڕۆخسارێ ئەوییێ نەرێنی دروستکەت.
	ج- خاترخواستن.	ئاخڤتنکەر یێ ڕژدە و د ئەوێ باوەرێدایە، کو گوهدار د چارچۆڤێ وەرگرتنا مۆلەتێدا دێ زۆرییێ ل ڕۆخسارێ ئەوییێ ئەرێنی کەت.
2- ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی	أ- داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك.	گرنگی ب حەز و پێڤدڤییاتێن گوهداری بهێتەدان/ گرنگی ب حەز و لایەنێ سۆزداری یێن گوهداریدا بهێتەدان/ پتر گرنگی دان ب گوهداری/ بکارهینانا ئاماژە و هێماییێن گرۆپی/ هەولدان بۆ ڕێکەفتنێ/ دویرکەفتن ژ هەڤرکی و دووبەرەکییێ/ پتر جەختکرن ل سەر زەمینەکا هەڤپشك بهێتەکرن/ پێشکێشکرنا نوکتان
	ب- هەڤکاری و هاریکاری د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و و گوهداریدا.	گریمانەکرنا پێشوەخت بۆ حەزێن گوهداری/ هاریکاریکرنا ئاخڤتنکەری بۆ گوهداری/ یێ گەشبین بە/ ئاماژەکرن ب چالاکیێن هەڤبەشێن ئاخڤتنکەری و گوهداری بهێتەکرن/ ئەگەران پێشکێش بکە یان پرسیار ژ ئەگەران بکە/ گریمانە و جەختکرن ل سەر ڕەفتارێن گوهداری.
	ج-ڕەچاڤکرن و جێبەجێکرن و ب جهھینانا حەزێن گوهدارییە ژبەر چەند ئەگەرەکێن دیارکری	پێشکێشکرنا دیارییان بۆ گوهداری و نیشاندانا سوزداری و تێگەهشتنا هەڤپشك و هەڤکاری ل گەل گوهداری.
3ـ ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی	أ- یێ ڕاستەوخۆبە.	ب شێوەیەکێ تەقلیدی یێ نەراستەوخۆبە.
	ب- بکارنەهینانا گریمانەیان.	پرسیارکرن و ڕێنیشاندان/ یێ گەشبین بە
	ج- زۆرینەکرن ل گوهداری (گوهداری نەچارنەکە)	کێمکرنا خۆ سەپاندنێ/ ڕێزگرتن و بارودوخێن گوهداری ل بەر چاڤ وەربگرە
	د- حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری.	لێبورینخواستن/بەرزەبوونا کەسایەتییا ئاخڤتنکەری و گوهداری/ وەکو یاسایەکا گشتی کردەیا تێکچوونا ڕۆخساری دەستنیشانبکە/ ناڤکرن
	ە- هەستکرن و ڕاستڤەکرنا حەزێن گوهداری .	ب شێوەیەکێ ڕاستەوخۆ و نەراستەخۆ قەردارییا خۆ ل بەرامبەری گوهداری نیشانبدە.
4ـ ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ	أ- دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ.	ئاماژەیان پێشکێشبکە/پێشکێشکرنا هندەك بەلگەیێن پێکڤەگرێدایی/پێشکێشکرنا گریمانەیان/کێمکرنا بهایێ تشتی/بکارهینانا زێدەبێژیێ/ بکارهینانا حەشۆیێ/ بکارهینانا هەڤدژییان/گالتە ئامێزبە/بکارهینانا میتافۆران/ئاراستەکرنا پرسیارێن ڕەوانبێژی.
	ب- دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ.	یێ مژدار بە/یێ ئاشکرانەبە/ بکارهینانەکا زێدە د گشتگیر کرنێدا/دویر ئێخستنا گوهداری./یێ تمام نەبە، ژێبرنێ و لابرنێ بکاربهینە

ژبۆ كردەیا تێكچوونا ڕۆخساری و ڕێزگرتنێ بكارهینایین د ئەڤان (13) هەلویستێن ل خواریدا ل دەڤ ئاخڤتنكەرێن سەنتەرێ دەڤۆكا دهۆكێ بهێتە دیاركرن، ب ئەڤی ڕەنگی: ل خوارێ دیاركری.

3-1-هەلویستێ ئێكێ: برایێ تە دڤێت خوینێ ل گەل شیڤخوارنێ بكاربهینیت. دێ چ بێژیێ؟

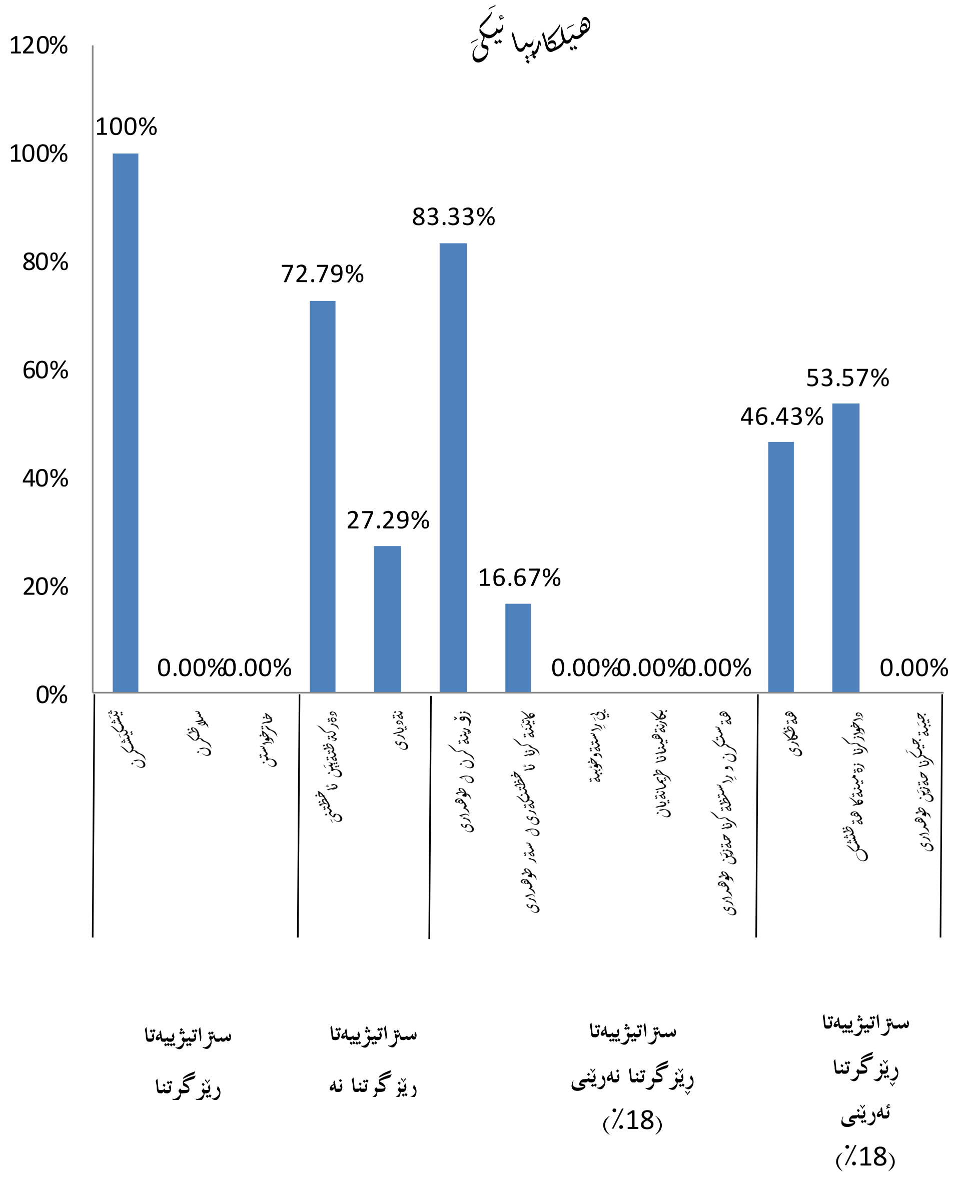

تێكرایا ئاخڤتنكەرێن ئەڤی هەلویستی (400) كەس بوون. (136) كەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) بكارهینایە و ڕێـژەیا سـەدیـیا ئەوێ دبیتە (%34) ب ئەڤی ڕەنگی: (136) كەسان (ستراتیژییەتا پێشكێشكرن) بكارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (%100) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوی یێن بكارهاتی: (خوینێ لێ نەكە خرابە، دێ پتر پێ خۆش بم ئەگەر خوارن وەكی خۆ بمینیت، گەلەك خوێ بكارنەهینە... هتد).(0) كەسان (ستراتیژییەتێن سلاڤكرن و خاترخواستن) بكارهینایە و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دناڤ ئەوێ ستراتیژییەتێدا دبیتە (%0)، د

Sherzad.ali@uod.ac

دویڤدا (136) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (34%) ئەوژی ب ئەڤی ڕەنگی: (99) کەسان (ستراتیژییەتا دەرکەڤتەییێن ئاخڤتنێ) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (72.79%). ژ ستراتیژییەتا نەراستەوخۆ و ژ نموونەییێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (مادێ مە کۆژی، من نەڤێت چ جەڵتە ل من بدەن، ما گەلەك سویر خراب نینە...هتد). و (37)کەسان (ستراتیژییەتا مژداری) بکارهینایە و ڕێ ژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (27.21%) و ژ نموونەییێن ئەوێ یێن بکارهاتی: (بکاربهینە، گەلەك خوێ نەخۆ خرابە، ب گشتی خوارنا سویر یا خرابە...هتد). و د دویڤدا (72) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) بکارهینایە، و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (18%) و ب ئەڤی ڕەنگی: کو (60) کەسان (ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (83.33%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی و ژ نموونەییێن ئەوێ یێن بکارهاتی: (هەکەتە بڤێت بۆ خۆ جودا بکێ، بلا وەکی تە بیت، ل دوویڤ حەزا خۆ بکاربهینە...هتد). و (12) کەسان (ستراتیژییەتا حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری) بکارهینایە کو ڕیژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (16.67%) و هندەك ژ نموونەییێن ئەوێ یێن بکارهاتی: (داخوازا لێبوورینێ دکەم بەس بلا کێم خوێ بیت، ببوورە بلا ب ئەڤی شێوەیی باشترە، ب لێبوورینڤە ئەز کێم سویراتیێ دخۆم... هتد). و (0) کەسان ستراتیژییەتێن (یێ ڕاستەوخۆبە، و ستراتیژییەتا هەستکرنا ب حەزێن دی یێن گوهداری و ڕاستڤەکرنا ئەوان و ستراتیژییەتا بکارنەهینانا گریمانەیان) بکارهینایە و ڕیژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان ژ ئەوێ ستراتیژییەتا نەرێنی دبیتە (0%). د دویڤدا (56) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (14%). ب ئەڤی ڕەنگی:

کو (30) کەسان (ستراتیژییەتا داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (53.57%) ژ ئەوێ ستراتیژییەتا نەرێنی و ژ نموونەییێن ئەوێ یێن بکارهاتی وەکو: (خوارن یا دروستە لێ وەك ڕێزگرتن بۆ برایێ من یێ ڕازیمە خوێ بکاربهینی، سویراتی بۆ مە یا خرابە، زێدە خوارنا خوێ نەیاباشە ژبەر تەندروستییا مە.... هتد). و (26) کەسان (ستراتیژییەتا هەڤکاری و هاریکاری د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (46.43%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی و هندەك ژ نموونەییێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (بکاربهینە ئەگەر ساخلەمییا تە یا باش بیت، ژبەر تەندروستییا مە ژی بێ بکارهینا خوێ باشترە، ئەگەر تە نەخۆشی نەبن بکاربهینە...هتد). و (0) کەسان (ستراتیژییەتا ب جههینانا حەزێن گوهداری) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (0%)ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی. ل خوارێ دێ هەول هێتەدان ڕێژەیا سەدییا هەر چار ستراتیژییەتێن دیارکری د هەلویستێ ئێکێدا ب ئەڤی ڕنگێ ل خوارێ بهێتە کورتکرن :

ئێك: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د هەلویستێ ئێکێدا (34%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1-پێشکێکرن (100%).

2-سلاڤکرن (0%).

3-خاترخواستن (0%).

دوو: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د هەلویستێ ئێکێدا (34%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1-دەرکەڤتەییێن ئاخڤتنێ (72.79%).

2-نەدیاری و مژداری (27.21%).

سێ: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د هەلویستێ ئێکێدا (18%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1-ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری (83.33%).

Sherzad.ali@uod.ac

2-حەزا ئاخڤتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسایەتیيا گوهداری (%3.16.67).

3-یێ ڕاستەوخۆبە (%0).

4-بكارنەهینانا گریمانەیان (%0).

5-هەستكرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستەڤەكرنا ئەوان (%0).

چار: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د هەلویستێ ئێكێدا (%14). ب ئەڤی ڕەنگی:

1-هەڤكاری و هاریكارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداریدا (46.43).

2-داخوازكرنا زەمینەكا هەڤپشك (53.57).

3-ڕەچاڤكرن و جێبەجێكرن و ب جهێهینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەكێن دیاركری (%0).

3-2-هەلویستێ دووێ: تۆ د وانەیا خۆ نەگەهشتی، تە دڤێت قوتابییەكێ/ا هەڤالێ/ا تە بۆ تە دووبارە شرۆڤەبكەت، دێ چ بێژییێ؟

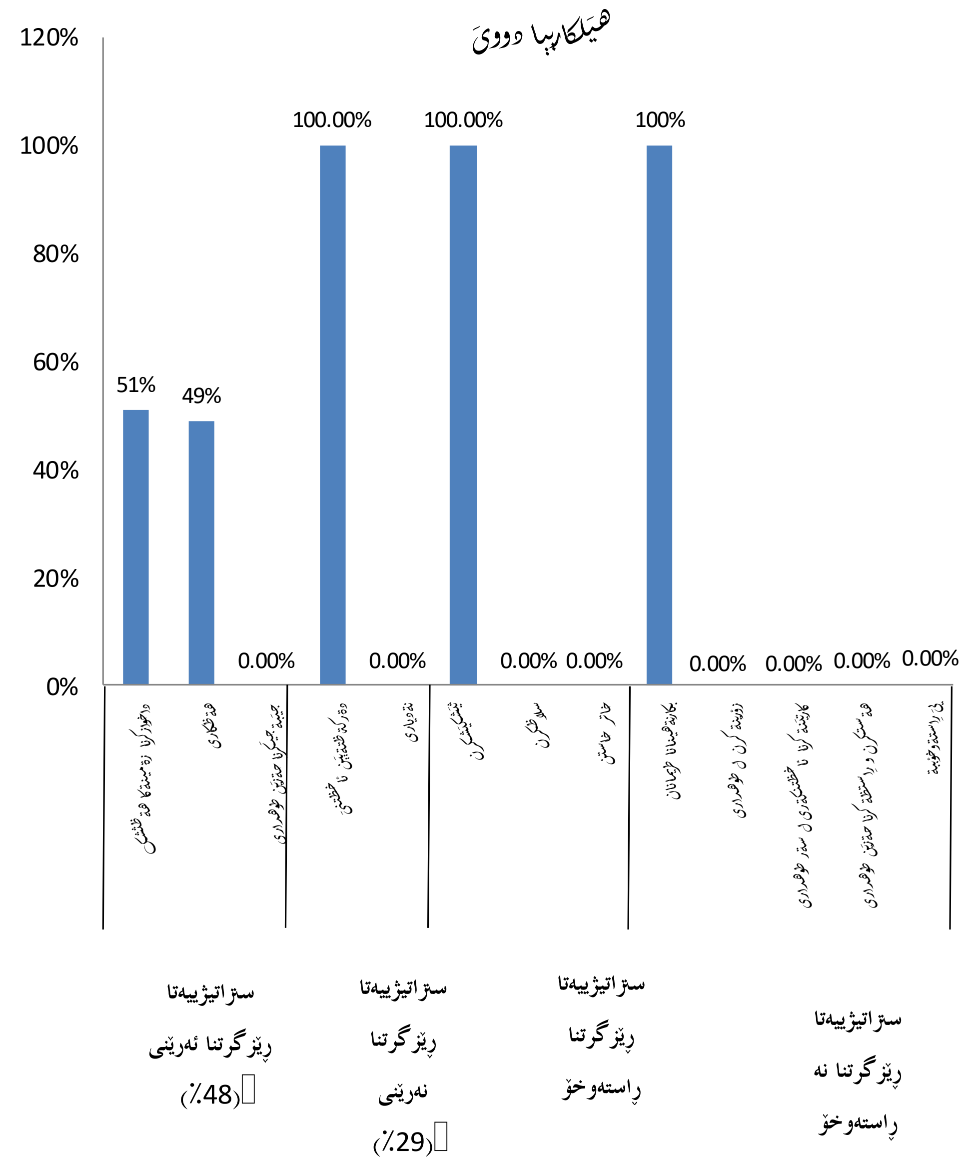

Sherzad.ali@uod.ac

تێكرايا ئاخڤتنكەرێن ئەڤی هەلويستی (400) كەس بوون. (192) كەسان (ستراتيژييەتا رێزگرتنا ئەرێنی) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (48%). ب ئەڤی رەنگی: (98) كەسان (ستراتيژييەتا داخوازكرنا زەمينەكا هەڤپشك) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (51.04%) ژ ستراتيژييەتا ئەرێنی و ژ نموونەيێن ئەوێ يێن بكارهاتی. وەكو: (ئەگەر زەحمەت نەبيت دێ شێی بۆ من دووبارەبكەی، بێ زەحمەت هەڤال دێ شێی وانەیێ بۆ من شرۆڤەكەی، بۆ من دووبارە بكەڤە بێ زەحمەت.... هتد). و (94) كەسان (ستراتيژييەتا هەڤكاری و هاريكاری د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداريدا) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (48.96%) ژ ستراتيژييەتا ئەرێنی و هندەك ژ نموونەيێن ئەوێ يێن بكارهاتی. وەكو: (گيان دێ شێی بۆ من وانەیێ شرۆڤەكەی ئەز پتر شرۆڤەكرنا تە تێدگەهم، ئەم دێ شێين پێكڤە بابەتی دووبارەكەينەڤە، ئەز هۆسا د وانێ نەگەهشتم، ئەرێ تە زێدەهييەك ل سەر بابەتی هەيە...هتد). (0) كەسان (ستراتيژييەتا ب جههينانا حەزێن گوهداری) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (0%) ژ ستراتيژييەتا ئەرێنی. و د دويڤدا (116) كەسان (ستراتيژييەتا رێزگرتنا نەراستەوخۆ)بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (29%) ئەوژی ب ئەڤی رەنگی: كو (116) كەسان (ستراتيژييەتا دەركەڤتەيێن ئاخڤتنێ) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (100%) ژ ستراتيژييەتا نەراستەوخۆ و ژ نموونەيێن ئەوێ يێن بكارهاتی. وەكو: (دێ هۆسا بۆ من بێژی، راستی ئەو بابەت بۆ من پيچەك نەخۆش بوو، ئەز تێنەگەهشتم...هتد). و (0) كەسان (ستراتيژييەتا نەدياری (مژداری))، و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (0%) ژ ستراتيژييەتا نەراستەوخۆ. د دويڤدا (52) كەسان (ستراتيژييەتا رێزگرتنا راستەوخۆ) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (13%) ب ئەڤی رەنگی: (52) كەسان (ستراتيژييەتا پێشكێشكرن) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (100%) ژ ستراتيژييەتا راستەوخۆ و ژ نموونەيێن ئەوی يێن بكارهاتی. وەكو: (ژ دەستپێكێ بۆ من بێژە، بۆ من دووبارەبكە ئەز تێنەگەهشتم، بۆ من دووبارەبكەڤە... هتد).(0) كەسان ستراتيژييەتێن (سلاڤكرن و خاترخواستن) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا هەر ئێك ژ ئەوان دبيتە (0%) ژ ستراتيژييەتا راستەوخۆ. و د دويڤدا (40) كەسان (ستراتيژييەتا رێزگرتنا نەرێنی) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (10%) و ب ئەڤی رەنگی: (40) كەسان (ستراتيژييەتا بكارنەهينانا گريمانەيان) و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (100%) ژ ستراتيژييەتا نەرێنی و ژ نموونەيێن ئەوێ يێن بكارهاتی وەكو (دێ شێی بۆ من ب شێوەيەكێ دی شرۆڤەكەی؟، جارەكا دی دێ بێژيەڤە؟، دێ شێی جارەكا دی ب كورتی پێدابچی؟...هتد). (0) كەسان (ستراتيژييەتێن یێ راستەوخۆبە، زۆرينەكرن ل گوهداری، حەزا ئاخڤتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسايەتييا گوهداری، هەستكرن ب حەزێن گوهداری) بكارهينايە كو رێژەيا سەدييا هەر ئێك ژ ئەوان دبيتە (0%) ژ ستراتيژييەتا نەرێنی. ل خوارێ دێ ب كورتی رێژەيا سەدييا هەر چار ستراتيژييەتان د هەلويستێ دووێدا هێتە نيشاندان. ب ئەڤی رەنگی :

ئێك: رێژەيا سەدييا (ستراتيژييەتا رێزگرتنا ئەرێنی) د هەلويستێ دووێدا (48%). ب ئەڤی رەنگی:

1-داخوازكرنا زەمينەكا هەڤپشك (51.04%).

2-هەڤكاری و هاريكارييا د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداريدا (48.96%).

3-رەچاڤكرن و جێبەجێكرن و ب جههينانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەكێن دياركری (0%).

دوو: رێژەيا سەدييا (ستراتيژييەتا رێزگرتنا نەراستەوخۆ) د هەلويستێ دووێدا (29%). ب ئەڤی رەنگی:

Sherzad.ali@uod.ac

1-دەركەڤتەیێن ئاخڤتنێ (100%).

2-نەدیاری و مژداری (0%).

سێ: رێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا رێزگرتنا راستەوخۆ) د هەلویستێ دوویێدا (13%). ب ئەڤی رەنگی:

1-پێشكێكرن (100%).

2-سلاڤكرن (0%).

3-خاترخواستن (0%).

چار: رێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا رێزگرتنا نەرێنی) د هەلویستێ سێیێدا (10%). ب ئەڤی رەنگی:

1-بكارنەهینانا گریمانەیان (100%).

2-ستراتیژییەتا زۆرینەكرن ل گوهداری (0%).

3-حەزا ئاخڤتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسایەتییا گوهداری (0%).

4-یێ راستەوخۆبە (0%).

5-هەستكرن ب حەزێن دیێن گوهداری و راستەڤەكرنا ئەوان (0%).

3-3-هەلویستێ سێیێ: وەسا چێبوو تۆ یێ/یا د ئەزموونێدا و تە پێنڤێس یێ/یا ژبیركری و راگرێ كۆلیژێ یێ ل ویرێ، دێ چ بێژیێ؟

Sherzad.ali@uod.ac

تێکرایا ئاخڤتنکەرێن ئەڤی هەلویستی (400) کەس بوون. (176) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (44%). ب ئەڤی ڕەنگی: (176) کەسان (ستراتیژییەتا هەڤکاری و هاریکاری د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%)ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی و هندەك ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (ئەز پێدڤی ب پێنوسیمە ئەگەر یێ زێدە هەبیت، دکتۆر ئەگەر زەحمەت نەبیت من پێنوسێ خۆ یێ ژبیرکری ئەگەر ئێك هەبیت یان ژی بچمە یێ خۆ، جهێ دل خۆشییا منە پێنوسەکی بۆ من پەیدا بکەی...هتد). (0) کەسان (ستراتیژییەتێن داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك و ڕەچاڤکرن و جێبەجێکرن و ب جههینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەکێن دیارکری) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی و د دویڤدا (88) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (22%) ب ئەڤی ڕەنگی: (88) کەسان (ستراتیژییەتا پێشکێشکرن) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوی یێن بکارهاتی. وەکو: (من قەلەم نەهینایە بۆ من ژ هەڤالەکا من وەربگەرە، من پێنوسەك دڤێت، دێ قەلەمەکێ زێدە هەبیت... هتد). (0) کەسان (ستراتیژییەتێن سلاڤکرن و خاترخواستن) بکارهینانە و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ. و د دویڤدا (58) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (14.5%) و ب ئەڤی ڕەنگی: (49) کەسان (ستراتیژییەتا کارتێکرنا ئاخڤتنکەری ل سەر گوهداری) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (84.48%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی: (زەحمەت نەبیت پێدڤی ب پێنوسەکی مە، داخوازا لێبورینێ دکەم دێ شێیی پێنوسەکێ زێدە دەیەف من، ئەز گەلەك داخوازا لێبورینێ دکەم من پێنوسێ خۆ یێ بەرزەکری...هتد). (9) کەسان (ستراتیژییەتا بکارنەهینانا گریمانەیان) بکارهینایە کو ڕیژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (15.52%) و هندەك ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی وەکو: (پێنوسێ من یێ د چانتێدا دێ شێم بینم، دێ شێم پێنوسی ژ هەڤالا خۆ وەرگرم من یا ژبیرکری، ئەرێ دێ تە پێنوسەکێ زێدە هەبیت؟... هتد). (0) کەسان (ستراتیژییەتێن یێ ڕاستەوخۆبە و زۆرینەکرن ل گوهدارای و هەستکرن ب حەزێن دی یێن گوهداری و ڕاستڤەکرنا ئەوان) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%)ژ ستراتیژییەتا نەرێنی. د دویڤدا (78) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (19.5%) ئەوژی ب ئەڤی ڕەنگی: (78) کەسان (ستراتیژییەتا دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا نەراستەخۆ و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی، وەکو: (من پێنووس هینا بوو نزانم چ لێهات، دکتۆر زەحمەت نەبیت من پێنڤیسێ ژبیرکری، پێنووسێ من نا نڤیسیت...هتد). و (0) کەسان (ستراتیژییەتا نەدیاری (مژداری))بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (0%) ژستراتیژییەتا نەراستەوخۆ. ڕێژەیا سەدییا هەر چار ستراتیژییەتان د هەلویستێ سێیێدا، دشیاندایە ب ئەڤی ڕەنگێ ل خوارێ بهێتە کورتکرن:

ئێك: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د هەلویستێ سێیێدا (44%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1-هەڤکاری و هاریکارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا (100%).

2-داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك (0%).

Sherzad.ali@uod.ac

3-ڕەچاڤکرن و جێبەجێکرن و ب جههینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەکێن دیارکری (0.%).

دوو: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د هەلویستێ سێیێدا (22%). ب ئەڤێ ڕەنگی:

1-پێشکێکرن (100%).

2-سلاڤکرن (0%).

3-خاترخواستن (0%).

سێ: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د هەلویستێ سێیێدا (19.5%). ب ئەڤێ ڕەنگی:

1-دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ (100%).

2-نەدیاری و مژداری (0%).

چار: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د هەلویستێ سێیێدا (14.5%). ب ئەڤێ ڕەنگی:

1-حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری (84.48%).

2-بکارنەهینانا گریمانەیان (15.52%).

3-ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری (0%).

4-یێ ڕاستەوخۆبە (0%).

5-هەستکرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستەڤەکرنا ئەوان (0%).

3-4-هەلویستێ چارێ: دێ مێهڤان بۆتە هێن و دێ تەماشەی یاریا تەپا پێ ل ژوورا ڕوینشتنێ کەن ، بەلێ برایێ تە یێ ژ تە بچویکتر خۆ د ناڤ ژوورێدا یێ خۆ درێژکری. دێ چ بێژیێ؟

تێکرایا ئاخڤتنکەرێن ئەڤی هەلویستی (400) کەس بوون. (216) کەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ڕاستەوخۆ) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (54%). ب ئەڤی ڕەنگی: (216) کەسان (ستراتیژییەتا پێشکێشکرن) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (ڕابە مێهڤان هاتن، کا خۆ بدە لایەکی برا، ڕابە هەڕە ژۆرا دی.... هتد). (0) کەسان ستراتیژییەتێن (سلاڤکرن و خاترخواستن) بکارهینانە و رێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ. د دویڤدا (136) کەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا نەرێنی) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (34%) و ب ئەڤی ڕەنگی: (136) کەسان (ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری) بکاریهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی، وەکو: (گیانێ برایێ خۆ دێ شێی چییە ژۆرا دی خۆ درێژکەی دێ مێهڤان بۆ من هێن، تۆ دێ شێی چییە ژۆرەکا دی بەرێخۆ بدەیە یارییێ، ئەگەر زەحمەت نەبیت دێ سەحکەینە یارییێ تۆ دێ شێی چییە ژۆرەکا دی،..هتد). (0) کەسان (ستراتیژییەتێن یێ ڕاستەوخۆبە و بکارنەهینانا گریمانەیان و حەزائاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری و هەستکرن ب حەزێن دی یێن گوهداری و ڕاستڤەکرنا ئەوان) بکارهینانە و رێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی. و د دویڤدا (40) کەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ئەرێنی) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (10%). ب ئەڤی ڕەنگی: (40) کەسان (ستراتیژییەتا داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی وەکو: (برا وەرە نك من ڕوینەخوار هەتا مێهڤان دچن، پاشی پێکڤە دێ تەماشەیی یارییێ کەین، برایێ بەرێز وەکو رێزگرتن بۆ مێهڤانان ئەگەر ئەم پێکڤە خۆ بدەینە لایەکێ ژوورێ دێ باشتر بیت، حەزدکەم ئەڤێ دەمژمێرێ تلفزیۆنێ بۆ مە بهێلە ... هتد). (0) کەسان (ستراتیژییەتێن هەڤکاری و هاریکاری د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا و جێبەجێکرنا حەزێن گوهداری) بکارهینانە و رێژەیا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی. و د دویڤدا (8) کەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا نەراستەوخۆ) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (2%). ئەوژی ب ئەڤی ڕەنگی: (8) کەسان (ستراتیژییەتا دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا نەراستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (ڕابە مالێ پاقژ بکە، ڕابە تە هۆسا خۆ تەرحانکری، تە مالْ یا کرییە گیفك ڕابەڤە...هتد). (0) کەسان (ستراتیژییەتا نەدیاری (مژداری)) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا نەراستەوخۆ و رێژەیا سەدییا هەر چار ستراتیژییەتان د هەلویستێ چارێدا ل خوارێ دێ ب کورتی هێتە دیارکرن:

ئێك: رێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د هەلویستێ چارێدا (54%). ب ئەڤی ڕەنگی:

.**1**پێشکێکرن (100%).

.**2**سلاڤکرن (0%).

3.خاترخواستن (0%).

دوو: رێژەیا سەدییا (ستراتیژییەستراتیژییەتا رێزگرتنا نەرێنی) د هەلویستێ چارێدا (34%). ب ئەڤی ڕەنگی:

.**1**ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری (100%).

2.یێ ڕاستەوخۆبە (.%).

3.بکارنەهینانا گریمانەیان (0.%).

Sherzad.ali@uod.ac

4.حەزا ئاخفتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسایەتییا گوهداری (0.%).

5.هەستكرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستەڤەكرنا ئەوان (0%).

سێ: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی د هەلویستێ چارێدا (10%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.داخوازكرنا زەمینەكا هەڤپشك (100%).

2.هەڤكاری و هاریكاری د ناڤبەرا ئاخفتنكەری و گوهداریدا (0.%).

3.ڕەچاڤكرن و جێبەجێكرن و ب جهـهینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەكێن دیاركری (0.%).

چار:ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د هەلویستێ چارێدا (2%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.دەركەڤتەیێن ئاخڤتنێ (100%).

2.نەدیاری و مژداری (0%).

3-5-هەلویستێ پێنجێ: هەڤالێ بابێ تە، تۆ ب ترۆمبێلا خۆ برییە فەرمانگەهێ و تۆ زڤراندییە ڤە، دێ چ بێژیێ؟

Sherzad.ali@uod.ac

گوڤارا زانکویا دهوك، پەربەندا:24، ژمارە:2، (زانستێن مروڤایەتی وکومەلناسی)، بپ 94-137، 2021

تێکرایا ئاخڤتنکەرێن ئەڤی هەلویستی (400) کەس بوون. (256) کەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ئەرێنی) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (64%). ب ئەڤی رەنگی: (256) کەسان (ستراتیژییەتا داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشک) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (سوپاس خال تە زەحمەت بر کەرەمکە چایەکێ ڤەخۆ، من بۆ تە زەحمەت چێکر گەلەك سوپاس من دەمێ تە ژی بر، مام گەلەك من تۆ گیرۆکری حەز دکەم مێهڤان بی.... هتد). (0) کەسان (ستراتیژییەتێن هەڤکاری و هاریکارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەر و گوهداریدا و ب جههینانا حەزێن گوهداری) بکارهینانە و رێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی. د دویڤدا (88) کەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ڕاستەوخۆ) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (22%). ب ئەڤی رەنگی: (88) کەسان (خاترخواستن) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوی یێن بکارهاتی: (گەلەك دل خۆش بووم ب ئەڤێ چەندێ ب خاتراتە، داخوازا دەمێن خۆش بۆ تە دکەم بخێر بچی سەرچاڤێن من، خودێ ل گەل تە بیت و بخێر بمینی پێخۆش حالبووم من تۆ دیتی... هتد). (0) کەسان (ستراتیژیەتێن سلاڤکرن و پێشکێشکرن) بکارهینانە و رێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ. د دویڤدا (56) کەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا نەرێنی)بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (14%) و ب ئەڤی رەنگی: (7) کەسان (ستراتیژییەتا کارتێکرنا ئاخڤتنکەری ل سەر گوهداری) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (12.5%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی وەکو: (گەلەك سوپاس ببوورە من وەختێ تە بر، ببوورە من رێکا تە دوویر ئێخست، ببوورە بۆ ئیزعاجێ ب ڕاستی ئەز گەلەك ب ئەڤێ هەلکەفتنێ دلشادبووم...هتد). (49) کەسان (ستراتیژییەتا هەستکرن ب حەزێن گوهداری) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (87.5%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی وەکو: (رێزگرتنا تە ژبیر ناکەم، قەرداریێ هاریکارییا تە مە دنیایەکێ مەمنوونم، گەلەك سۆپاس مام کو تە ئەز گەهاندم و زڤراندم من زەحمەت بۆ تە چێکر تە قەنجی ل من کر.... هتد). (0) کەسان (ستراتیژییەتێن یێ ڕاستەوخۆبە و بکارنەهینانا گریمانەیان و زۆرینەکرن ل گوهداری) بکارهینانە و رێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی. د دویڤدا (0) کەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا نەراستەوخۆ) بکارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (0%). ئەوژی ب ئەڤی رەنگی: (0) کەسان (ستراتیژییەتێن دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ و مژداری) بکارهینانە و رێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا نەراستەوخۆ. ل خوارێ ب کورتی دێ هەول هێتەدان، رێژەیا سەدییا هەر چار ستراتیژییەتان د هەلویستێ پێنجێدا ب ئەڤی رەنگێ نیشانبدەین:

ئێك: رێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ئەرێنی) د هەلویستێ پێنجێدا (64%). ب ئەڤی رەنگی:

1.داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشک (100%).

2.هەڤکاری و هاریکارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا (0%).

3.ب جههینانا حەزێن گوهداری (0%).

دوو: رێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د هەلویستێ پێنجێدا (22%). ب ئەڤی رەنگی:

1.خاترخواستن (100%).

Sherzad.ali@uod.ac

2.پێشکێکرن (0%).

3.سلاڤکرن (0%).

سێ: رێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ئەرێنی) د هەلویستێ پێنجێدا (14%). ب ئەڤێ رەنگی:

1.هەستکرن ب حەزێن دیێن گوهداری و راستەڤەکرنا ئەوان (87.5%).

2.حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری (12.5%).

3.یێ راستەوخۆبە (0%).

4.بکارنەهینانا گریمانەیان (0%).

5.ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری (0%).

چار: رێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا رێزگرتنا نەراستەوخۆ) د هەلویستێ پێنجێدا (0%). ب ئەڤێ رەنگی:

1.دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ (0%).

2-نەدیاری و مژداری (0%).

3-6-هەلویستێ شەشێ:تە تەلەفۆنا کۆمپانییەکێ ژ رادیۆیەکێ وەرگرت سەبارەت پێشکێشکرنێ بۆ کارەکی و تە دڤێت پتر زانیارییان ژێ وەربگری، ل دەمێ تەلەفۆنا کۆمپانییێ دکەی، دێ چ بێژیێ؟

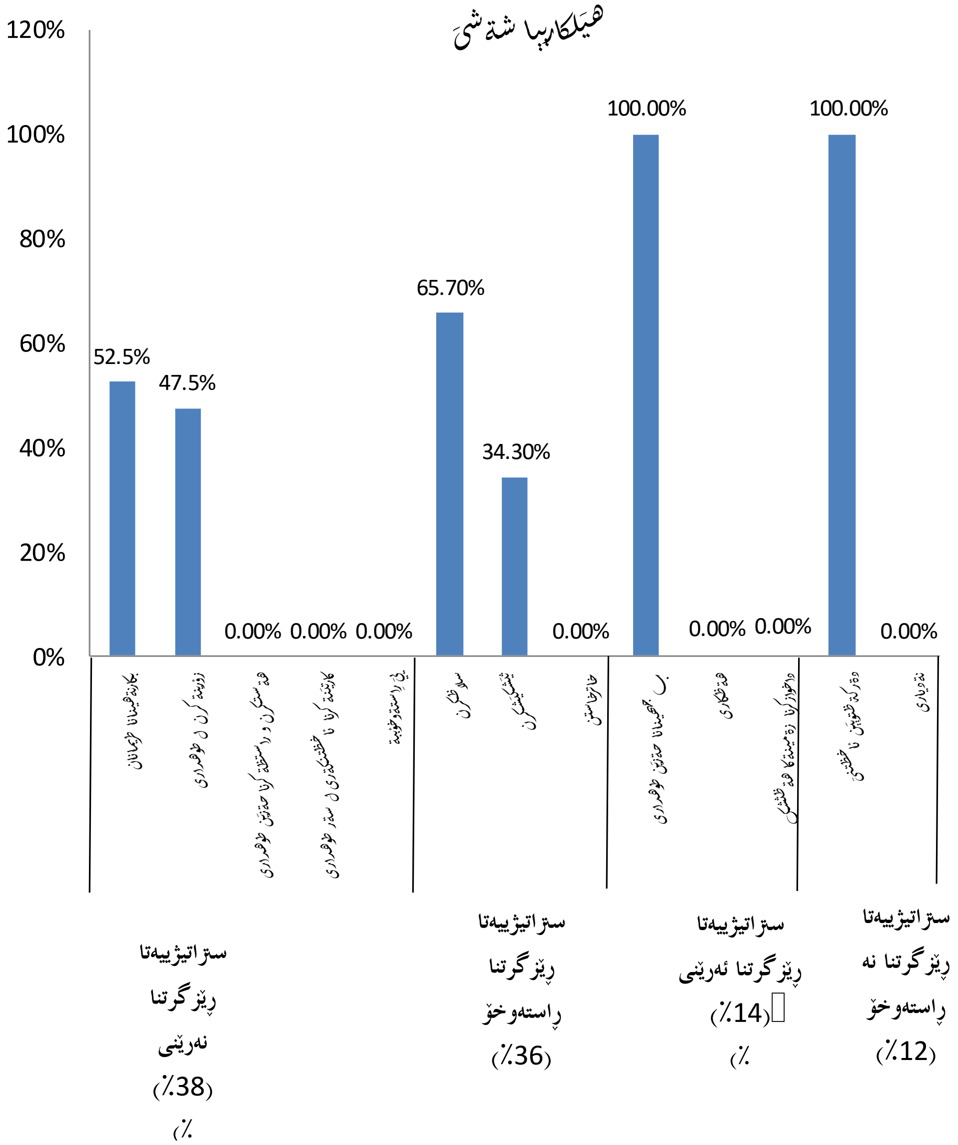

Sherzad.ali@uod.ac

تێكرایا ئاخڤتنكەرێن ئەڤی هەلویستی (400) كەس بوون. (152) كەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا نەرێنی) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (38%). ب ئەڤی رەنگی: (80) كەسان (ستراتیژییەتا بكارنەهینانا گریمانەیان) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (52.5%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بكارهاتی وەكو: (من دڤێت پێشكێشی كاری ل دەڤ هەوە بكەم، پتر پێزانین دێ هەبن؟دێ شێم هێمە جهێ هەوە من دڤێت زێدەتر زانیاریان وەرگرم، ئەرێ ئەڤ كۆمپانیە پێدڤی ب كارمەندایە...هتد). (72) كەسان (ستراتیژییەتا زۆرینەكرن ل گوهداری) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (47.5%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بكارهاتی. وەكو: (بەرێز ئەز یێ ل كارەكی دگەرم، مامۆستا من دڤییا ل كۆمپانییا هەوە كار بكەم ئەگەر دەلیڤەیێن كاری هەبن، قوربان من دڤێت ل دویڤ بسپۆرییا خۆ كاربكەم...هتد). و (0) كەسان (ستراتیژییەتێن یێ ڕاستەوخۆ ببە، حەزا ئاخفتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسایەتییا گوهداری، هەستكرن ب حەزێن دیێن گوهداری و راستڤەكرنا ئەوان) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی. د دویڤدا (144) كەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (36%). ب ئەڤی رەنگی: (49) كەسان (ستراتیژییەتا پێشكێشكرن) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (34.03%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوی یێن بكارهاتی. وەكو: (من دڤێت پێشكێشی كاركرنێ بكەم، من دڤێت ل كۆمپانیا هەوە كاربكەم، هوین پێدڤی ب كارمەندانە من دڤێت cv خۆ پێشكێشبكەم... هتد). (95) كەسان (ستراتیژییەتا سلاڤكرن) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (65.97%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوی یێن بكارهاتی. وەكو: (سلاڤ، من دڤییا دەلیڤەیێن هەوە یێن كاری بزانم، دەم باش، من ژ ڕادیۆیێ زانی كۆمپانییا هەوە پێدڤی ب كارمەندان هەیە، ئەڤ دەمێ هەوە باش بیت، هەوە دەلیڤەیێن كاری ڕاگەهاندینە... هتد). (0) كەسان ستراتیژییەتیا (خاترخواستن) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ. د دویڤدا (56) كەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ئەرێنی) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (14%). ب ئەڤی رەنگی: (56) كەسان (ستراتیژییەتا ب جههینانا حەزێن گوهداری) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بكارهاتی. وەكو: (زەحمەت نەبیت پیچەك هاریكارییا من بكە بۆ پتر پێزانینان، دێ شێیی زەحمەت نەبیت پتر پێزانینان ل سەر كاری دەیە من، ئەز پێدڤی هاریكارییا هەوەمە بۆ وەرگرتنا زانیاریان.... هتد). (0) كەسان (ستراتیژییەتێن داخوازكرنا زەمینەكا هەڤپشك و هەڤكاری و هاریكاری د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداریدا) بكارهینانە و رێژەیا سەدییا هەر ئێك ژوان دبیتە (0%)ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی.د دویڤدا (48) كەسان (ستراتیژییەتا رێزگرتنا نەراستەوخۆ) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (12%). ئەوژی ب ئەڤی رەنگی: (48) كەسان (ستراتیژییەتا دەركەڤتەیێن ئاخڤتنێ) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا نەراستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بكارهاتی. وەكو: (من ژمارا هەوە یا ژ ڕادیۆیێ وەرگرتی، ب ڕێكا ڕادیۆیێ من تلەفۆنا هەوە یا پەیداكری، ئەز ب ڕێكا ڕاگەهاندنێ ل گەل كۆمپانییا هەوە ئاشنا بوو...هتد). (0) كەسان (ستراتیژییەتا مژداری) بكارهینایە و رێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا نەراستەوخۆ. رێژەیا سەدییا هەر چار ستراتیژییەتان د هەلویستێ شەشێدا ب ئەڤی رەنگێ ل خوارێیە:

Sherzad.ali@uod.ac

ئێک: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د هەلویستێ شەشێدا (38%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.بکارنەهینانا گریمانەیان (52.5%).

2-ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری (47.5%).

3. هەستکرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستڤەکرنا ئەوان (0%).

4. هەستکرن ب حەزێن گوهداری و حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری (0%).

5.بێ ڕاستەوخۆبە (0%).

دوو: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د هەلویستێ شەشێدا (36%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.سلاڤکرن (65.97%).

2.پێشکێکرن (34.3%).

3.خاترخواستن (0%).

سێ: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د هەلویستێ شەشێدا (14%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.ستراتیژییەتا ب جههینانا حەزێن گوهداری (100%).

2.هەڤکاری و هاریکارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا (0%).

3.داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك (0%)

چار: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د هەلویستێ شەشێدا (12%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ (100%).

2.نەدیاری و مژداری (0%).

3-7-هەلویستێ حەفتێ: تۆ ل خوارنگەهەکێ کاردکەی و کەسەکی داخوازا خوارنا دلیڤەری ل دۆر خوارنەکا دیارکری ژ هەوە کر و تە ب خەلەتیڤە خوارنەکا دی بۆ بر، دێ چ بێژیێ؟

Sherzad.ali@uod.ac

تێکرایا ئاخڤتنکەرێن ئەڤی هەلویستی (400) کەس بوون. (232) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (58%) و ب ئەڤی ڕەنگی: (232) کەسان (ستراتیژییەتا کارتێکرنا ئاخڤتنکەری ل سەر گوهداری)بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (بووره ئەم یێن خەلەت بووین، بووره ژبەر هەبوونا گەلەك خوارنان و تەلەبییاو من خوارنا تە خەلەت یا فرێکری، ب لێبوورینڤە خەلەتییا من بوو و دووبارە نابیت ...هتد).(0) کەسان (ستراتیژییەتێن یێ ڕاستەوخۆبە و بکارنەهینانا گریمانەیان و زۆرینەکرن ل گوهداری و هەستکرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستڤەکرنا ئەوان) بکارهینانە و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا نەرێنی. (72) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (18%). ب ئەڤی ڕەنگی: (72) کەسان (ستراتیژییەتا پێشکێشکرن) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ

Sherzad.ali@uod.ac

دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوی یێن بکارهاتی. وەکو: (دێ بۆ تە خوارنێ دووبارە فرێکەم ژبەرکو من خەلەت فرێکربوو، ئەڤە شاشییا من بوو دێ بۆ تە هەمی تشتان دووبارە بەرهەڤکەم، ئەز یا بلەزم دێ دووبارە هەمی تشتان بۆ تە بەرهەڤکەم... هتد). (0) کەسان ستراتیژییەتێن (سلاڤکرن و خاترخواستن) بکارهینانە و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ. د دویڤدا (56) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (14%). ب ئەڤی ڕەنگی: (56) کەسان (ستراتیژییەتا داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (مادەم خەلەتی ژ من بوو بلا ل سەر حسابا من بیت، ب خەلەتیڤە خوارن بۆ تە هات دێ بۆ تە گوهۆرم، چارەسەرییا ئەڤێ شاشییێ بلا خەما من بیت ب زویترین دەم دێ چارەکەم.... هتد). (0) کەسان (ستراتیژییەتێن هەڤکاری و هاریکاری د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا و ب جههینانا حەزێن گوهداری) بکارهینانە و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی. د دویڤدا (40) کەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (10%) ئەوژی ب ئەڤی ڕەنگی: (29) کەسان (ستراتیژییەتا دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (72.5%) ژ ستراتیژییەتا نەراستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (بێ زەحمەت داخوازییا تە چ بوو؟ هزرا من ل سەر ئاخڤتنا تە نەبوو هەوە چ داخوازکربوو ...هتد). (11) کەسان (ستراتیژییەتا مژداری) بکارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (27.5%) و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بکارهاتی. وەکو: (تۆ یێ مافداری، دێ چارەکەم ، دووبارە نابیتەڤە،...هتد). ڕێژەیا سەدییا هەر چار ستراتیژییەتێن د هەلویستێ حەفتێدا ب ئەڤی ڕەنگیینە:

ئێك: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د هەلویستێ حەفتێدا (58%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری (100%).

2.حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری (0%).

3.یێ ڕاستەوخۆبە (0%).

4.بکارنەهینانا گریمانەیان (0%).

5.هەستکرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستەڤەکرنا ئەوان (0%).

دوو: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د هەلویستێ حەفتێدا (18%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.پێشکێکرن (100%).

2.سلاڤکرن (0%).

3.خاترخواستن (0%).

سێ: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د هەلویستێ حەفتێدا (14%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1- داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك (100%).

2- هەڤکاری و هاریکارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا (0%).

3- ب جههینانا حەزێن گوهداری (0%).

چار: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د هەلویستێ حەفتێدا (10%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1-دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ (72.5).

2-نەدیاری و مژداری (27.5).

3-8-هەلویستێ هەشتێ: تۆ فەرمانبەری ل فەرمانگەهەکی و هەوە کۆمبوونەکا گرنگ ل گەل ڕێڤەبەری ل دەمژمێرەکا دیارکری هەبوو و تۆ بۆ نیڤ دەمژمێرێ گیرۆبووی، دێ چ بێژیێ؟

Sherzad.ali@uod.ac

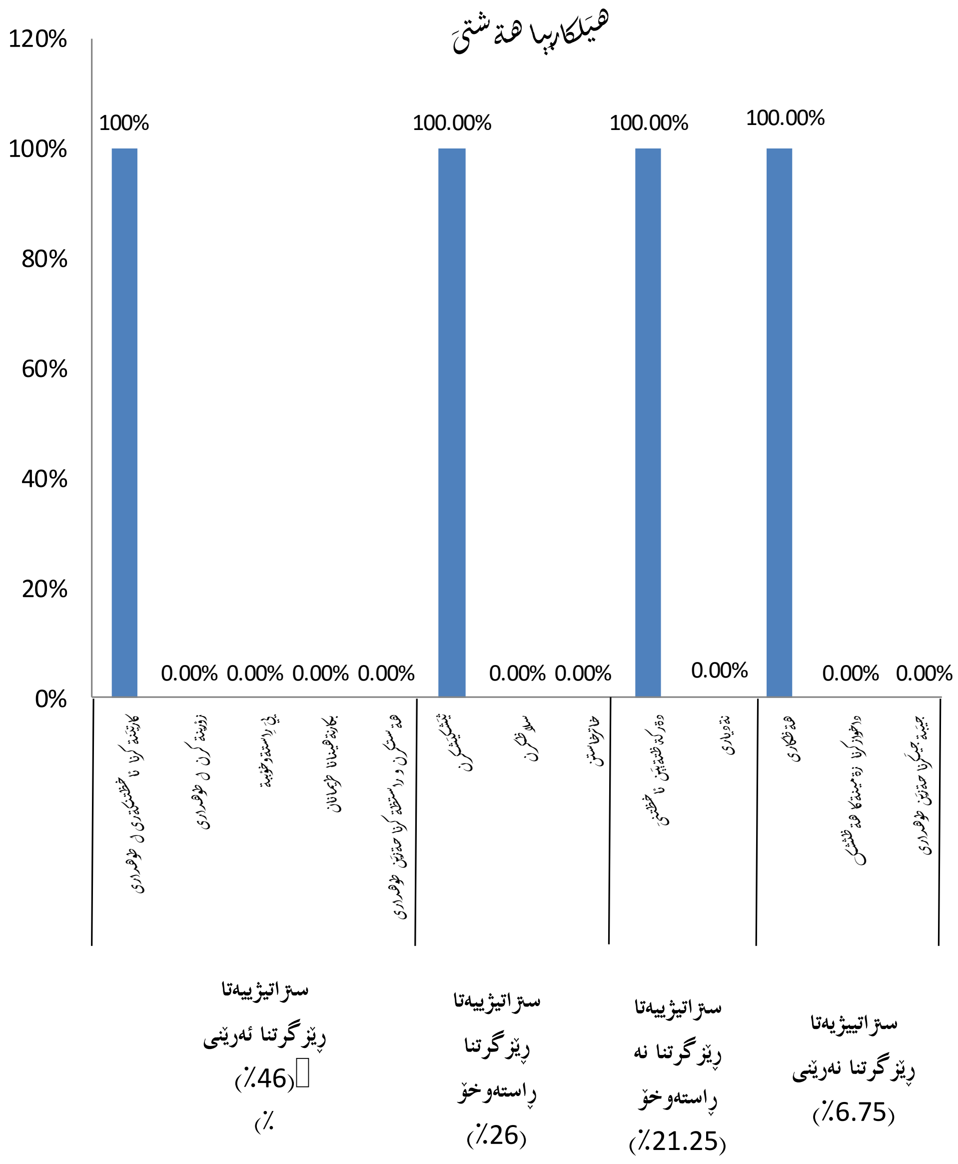

تێكرایا ئاخفتنكەری ئەڤی هەلویستی ل سەر (400) كەس بوون. (184) كەسان (ستراتيژییەتا رێزگرتنا نەرێنی) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (46%) و ب ئەڤی رەنگی: (184) كەسان (ستراتيژییەتا كارتێكرنا ئاخڤتنكەری ل سەر گوهداری)بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (100%) ژ ستراتيژییەتا نەرێنی و ژ نموونەيێن ئەوێ يێن بكارهاتی. وەكو: (ببوورە ئەز گيرۆبووم دووبارە ناكەم، داخوازا لێبوورينێ ژ هەوەيێن بەرێز دخوازم ئەز گەلەك شەرم ژ تە دكەم كو ئەز گيرۆبووم، گەلەك داخوازا لێبورينێ دكەم دووبارە ل من بوورن ...هتد). و (0) كەسان (ستراتیژییەتێن يێ ڕاستەوخۆبە و بكارنەهينانا گريمانەيان و زۆرينەكرن ل گوهداری و هەستكرن ب حەزێن دی يێن گوهداری و ڕاستڤەكرنا ئەوان) بكارهينايينە و رێژەيا سەدييا هەر ئێك ژ ئەوان دبيتە (0%).و د دويڤدا (104) كەسان (ستراتيژییەتا رێزگرتنا ڕاستەوخۆ) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (26%). ب ئەڤی رەنگی: (104) كەسان (ستراتيژییەتا سلاڤكرن) بكارهينايە و رێژەيا سەدييا ئەوێ دبيتە (100%) ژ ستراتيژییەتا

ڕاستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوی یێن بكارهاتی. وەكو: (سلاڤ من كارەكێ گرنگ هەبوو، سپێدەباش ژبەر نەخۆشیێ ئەز گیرۆبووم، سپێدەباش ئەز یێ نڤستی بووم... هتد). (0) كەسان ستراتیژیەتێن (خاترخواستن و پێشكێشكرن) بكارهینانە و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ڕاستەوخۆ. د دویڤدا (85) كەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) بكارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (21.25%). ئەوژی ب ئەڤی ڕەنگی: (85) كەسان (ستراتیژییەتا دەركەڤتەیێن ئاخڤتنێ) بكارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ ستراتیژییەتا نەراستەوخۆ و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بكارهاتی. وەكو: (من زڕۆفەك هەبوو ئەز گیرۆبووم، كارەكێ گرنگ ڕوویدا بوو ئەگەرێ گیرۆبوونا من ، ئەز نەشیام ل دەمێ پێدڤی ئامادەبم ژبەر چەندین ئەگەران....هتد). (0) كەسان (ستراتیژییەتا مژداری) بكارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (0%)ژ ستراتیژییەتا نەراستەوخۆ.د دویڤدا (27) كەسان (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) بكارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (6.75%). ب ئەڤی ڕەنگی: (27) كەسان (ستراتیژییەتا هاریكاری و هەڤكاری د ناڤبەرا ئاخڤتنكەر و گوهداری)دا بكارهینایە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (100%) ژ سترایجییەتا ئەرێنی و ژ نموونەیێن ئەوێ یێن بكارهاتی. وەكو: (ئەز ژبەر ترافیكان گیرۆبووم، ئەز زیكا ژ خەو ڕانەبووم ژبەر هندێ گیرۆبووم، كاودانێن من یێن ساخلەمییێ دباش نەبوون و ئەڤێ چەندێ ئەز گیرۆكرم...هتد). (0) كەسان (ستراتیژییەتێن ب جههینانا حەزێن گوهداری و داخوازكرنا زەمینەكا هەڤپشك) بكارهینانە و ڕێژەیا سەدییا ئەوێ دبیتە (0%) ژ ستراتیژییەتا ئەرێنی. ڕێژەیا سەدییا هەر چار ستراتیژییەتان د هەلویستێ هەڤتێدا ، د شیاندایە ب ئەڤی ڕەنگێ كورت بهێتە نیشاندان:

ئێك: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د هەلویستێ هەشتێدا (46%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.حەزا ئاخڤتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسایەتییا گوهداری (100%).

2.ستراتیژییەتا زۆرینەكرن ل گوهداری (0%).

3.یێ ڕاستەوخۆبە (0%).

4.بكارنەهینانا گریمانەیان (0%).

5.هەستكرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستەڤەكرنا ئەوان (0%).

دوو:ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د هەلویستێ هەشتێدا (26%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1- پێشكێكرن (100%).

2- سلاڤكرن (0%).

3- خاترخواستن (0%).

سێ: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د هەلویستێ هەشتێدا (21,5%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1.دەركەڤتەیێن ئاخڤتنێ (100%).

2.نەدیاری و مژداری (0%).

چار: ڕێژەیا سەدییا (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د هەلویستێ هەشتێدا (6,75%). ب ئەڤی ڕەنگی:

1- هەڤكاری و هاریكارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداریدا (100%).

2- داخوازكرنا زەمینەكا هەڤپشك (0%).

3- ڕەچاڤكرن و جێبەجێكرن و ب جههینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەكێن دیاركری (0.%).

ب- د هەر هەلویستەكێ وەرگرتیدا، چ ستراتیجییێن ڕێزگرتنێ یێن لاوەكی(نەسەرەكی) دبۆ كێمكرنا تێكضوونا ڕۆخساری هاتینە بكارهینان و ڕێژەیا سەدییا هەر ئێك ژ ئەوان چەندە؟

Sherzad.ali@uod.ac

ئەنجام

پشتی ڤەکۆلین ب دوماهیك هاتی، ئەڤ ئەنجامێن ل خوارێ ب دەستڤە هاتینە:

أ- هەر چار ستراتیجیەتێن ڕێزگرتنێ یێن(براون و لیڤنسن)ی یێن سەرەکی ئەوێن ژبۆ کێمکرن و سڤککرنا تێکچوونا ڕۆخساری و پاراستنا ئەوی دهینە بکارهینان د ناڤ هەمی هەلویستێن هەلبژارتیدا دهێنە دیتن. ئەوژی ئەڤەنە:(ستراتیژیەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ، ستراتیژیەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی، ستراتیژیەتا ڕێزگرتنا نەرێنی، ستراتیژیەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ).

ب-د ئەڤان (8)هەلویستێن ل خوارێدا ئەڤ ستراتیژیەتێن ڕێزگرتنێ یێن سەرەکی و لاوەکی ژبۆ کێمکرنا تێکچوونا ڕۆخساری هاتینە بکارهینان و ڕێژەیا ئەوان یا سەدی یا هەر ئێك ژ ئەوان ب ئەڤی ڕەنگییە:

1-د هەلویستێ برایێ تە دڤێت تۆ خویێ ل گەل شیڤ خوارنێ بکاربهینی. ئەڤ ستراتیژیەتە هاتینە بکارهینان:

ئێك: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (34%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:(1-پێشکێشکرن(100%).2-سلاڤکرن (0%).3-خاترخواستن (0%)).

دوو: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (34%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:(1-دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ (72.79%).2- نەدیاری و مژداری (27.21%)).

سێ: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د هەلویستێ ئێکێدا (18%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:(1-ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری (83.33%).2-حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری (3.16.67%). 3-یێ ڕاستەوخۆبە (0%).4-بکارنەهینانا گریمانەیان (0%).5-هەستکرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستەڤەکرنا ئەوان (0%)).

چار: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د هەلویستێ ئێکێدا (14%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:(1-هەڤکاری و هاریکارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا (46.43). 2-داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك (53.57). 3-ڕەچاڤکرن و جێبەجێکرن و ب جههینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەکێن دیارکری (0%)).

2- د هەلویستێ تۆ د وانەیا خۆ نەگەهشتی، تە دڤێت قوتابییەکێ/ا هەڤالێ/ا تە بۆ تە دووبارە شرۆڤەبکەت. ئەڤ ستراتیژیەتە هاتینە بکارهینان:

ئێك: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د ئەڤی هەلویستیدا (48%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:(1-داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك (51.04%).2-هەڤکاری و هاریکارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا (48.96%).3-ڕەچاڤکرن و جێبەجێکرن و ب جههینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەکێن دیارکری (0%))

دوو:(ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (29%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:(1-دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ (100%).2-نەدیاری و مژداری (0%)).

سێ: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (13%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:(1-پێشکێشکرن (100%).2- سلاڤکرن (0%).3-خاترخواستن (0%).

چار: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د ئەڤی هەلویستیدا (10%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:(1-بکارنەهینانا گریمانەیان (100%).2-ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری (0%).3-حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری (0%).4-یێ ڕاستەوخۆبە (0%).5-هەستکرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستەڤەکرنا ئەوان (0%)).

3- د هەلویستێ وەسا چێبوو تۆ یێ/یا د ئەزمووێدا و تە پێنڤیس یێ/یا ژبیركری و ڕاگرێ كۆلیژێ یێ ل وێرێ. ئەڤ ستراتیژیەتە هاتینە بكارهینان:

ئێك: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د ئەڤی هەلویستیدا (44%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1-هەڤكاری و هاریكارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداریدا (100%).2-داخوازكرنا زەمینەكا هەڤپشك (0%).3-ڕەچاڤكرن و جێبەجێكرن و ب جههینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەكێن دیاركری (0.%)).

دوو: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (22%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە:(1-پێشكێكرن (100%).2-سلاڤكرن (0%). 3-خاترخواستن (0%)).

سێ: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (19.5%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە:(1-دەركەڤتەییێن ئاخڤتنێ (100%).2-نەدیاری و مژداری (0%)).

چار: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د ئەڤی هەلویستیدا (14.5%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە:(1-حەزا ئاخڤتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسایەتییا گوهداری (84.48%).2-بكارنەهینانا گریمانەیان (15.52%).3-ستراتیژییەتا زۆرینەكرن ل گوهداری (0%).4-یێ ڕاستەوخۆبە (0%).5-هەستكرن ب حەزێن دییێن گوهداری و ڕاستەڤەكرنا ئەوان (0%)).

4- د هەلویستێ دێ مێهڤان بۆ تە هێن و دێ تەماشەی یاریا تەپا پێ كەن ل ژوورا ڕوینشتنێ، بەلێ برایێ تە یێ ژ تە بچویكتر خۆ د ناڤ ژوورێدا یێ خۆ درێژكری. ئەڤ ستراتیژیەتە هاتینە بكارهینان:

ئێك: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (54%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.پێشكێكرن (100%).2.سلاڤكرن (0%).3-خاترخواستن (0%))

دوو: (ستراتیژییەستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د ئەڤی هەلویستیدا (34%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.ستراتیژییەتا زۆرینەكرن ل گوهداری (100%).2.یێ ڕاستەوخۆبە (.%).3.بكارنەهینانا گریمانەیان (0.%). 4.حەزا ئاخڤتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسایەتییا گوهداری (0.%). 5.هەستكرن ب حەزێن دییێن گوهداری و ڕاستەڤەكرنا ئەوان (0%).

سێ: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د ئەڤی هەلویستیدا (10%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.داخوازكرنا زەمینەكا هەڤپشك (100%).
2.هەڤكاری و هاریكاری د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداریدا (0.%). 3. ڕەچاڤكرن و جێبەجێكرن و ب جههینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەكێن دیاركری (0.%).

چار: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (2%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.دەركەڤتەییێن ئاخڤتنێ (100%).2. نەدیاری و مژداری (0%)).

5- د هەلویستێ هەڤالێ بابێ تە تۆ ب ترۆمبێلا خۆ برییە فەرمانگەهی و تۆ زڤراندیڤە. ئەڤ ستراتیژیەتە هاتینە بكارهینان:

ئێك: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د ئەڤی هەلویستیدا (64%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.داخوازكرنا زەمینەكا هەڤپشك (100%).
2.هەڤكاری و هاریكارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداریدا (0%).3.ب جههینانا حەزێن گوهداری (0%))

دوو: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (22%) و ییێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (**1.**خاترخواستن (100%).
2.پێشكێكرن (0%).3.سلاڤكرن (0%)).

Sherzad.ali@uod.ac

سێ: (ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا نەرێنی د ئەڤی هەلويستيدا (14%) و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.هەستكرن ب حەزێن دييێن گوهداری و ڕاستەڤەكرنا ئەوان (87.5%).2.حەزا ئاخڤتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسايەتييا گوهداری (12.5%).3.يێ ڕاستەوخۆبە (0%).

4.بكارنەهينانا گريمانەيان (0%). 5.ستراتيژييەتا زۆرينەكرن ل گوهداری (0%)).

چار: (ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د ئەڤی هەلويستيدا (0%) و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە:(**1.**دەركەڤتەيێن ئاخڤتنێ (0%).2-نەدياری و مژداری (0%)).

6- د هەلويستێ تە تەلەفۆنا كۆمپانييەكێ ژ ڕاديۆيەكی وەرگرت سەبارەت پێشكێشكرنێ بۆ كارەكی و تە دڤێت پتر زانيارييان ژێ وەربگری، ل دەمێ تەلەڤۆنا كۆمپانييێ دكەی. ئەڤ ستراتيژيەتە هاتينە بكارهينان:

ئێك:(ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د ئەڤی هەلويستيدا (38%) و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە:(1.بكارنەهينانا گريمانەيان (52.5%).

2-ستراتيژييەتا زۆرينەكرن ل گوهداری (47.5%).3. هەستكرن ب حەزێن دييێن گوهداری و ڕاستڤەكرنا ئەوان (0%).4. هەستكرن ب حەزێن گوهداری و حەزا ئاخڤتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسايەتييا گوهداری (0%).5.يێ ڕاستەوخۆبە (0%)).

دوو: (ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د ئەڤی هەلويستيدا (36%)و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.سلاڤكرن (65.97%).2.پێشكێكرن (34.3%).3.خاترخواستن (0%)).

سێ:(ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د ئەڤی هەلويستيدا (14%) و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.ستراتيژييەتا ب جههينانا حەزێن گوهداری (100%).2.هەڤكاری و هاريكارييا د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداريدا (0%).3.داخوازكرنا زەمينەكا هەڤپشك (0%))

چار:(ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د ئەڤی هەلويستيدا (12%) و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.دەركەڤتەيێن ئاخڤتنێ (100%).

2.نەدياری و مژداری (0%)).

7- د هەلويستێ تۆ ل خوارنگەهەكی كاردكەی و كەسەكی داخوازا خوارنا دليڤەری ل دۆر خوارنەكا دياركری ژ هەوەو تە ب خەلەتيڤە خوارنەكا دی بۆ بر. ئەڤ ستراتيژيەتە هاتينە بكارهينان:

ئێك: (ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا نەرێنی) د ئەڤی هەلويستيدا (58%) و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1.ستراتيژييەتا زۆرينەكرن ل گوهداری (100%).2.حەزا ئاخڤتنكەری بۆ كارتێنەكرنێ ل سەر كەسايەتييا گوهداری (0%).3.يێ ڕاستەوخۆبە (0%).4.بكارنەهينانا گريمانەيان (0%).

5.هەستكرن ب حەزێن دييێن گوهداری و ڕاستەڤەكرنا ئەوان (0%)).

دوو: (ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د ئەڤی هەلويستيدا (18%) و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە:

(1.پێشكێكرن (100%).2.سلاڤكرن (0%).

3.خاترخواستن (0%)).

سێ: (ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا ئەرێنی) د ئەڤی هەلويستيدا (14%) و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە: (1-داخوازكرنا زەمينەكا هەڤپشك (100%).

2- هەڤكاری و هاريكارييا د ناڤبەرا ئاخڤتنكەری و گوهداريدا (0%). 3- ب جههينانا حەزێن گوهداری (0%)).

چار: (ستراتيژييەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د ئەڤی هەلويستيدا (10%)و يێن لاوەكی ژی ئەڤەنە:(**1-**دەركەڤتەيێن ئاخڤتنێ (72.5%).

2-نەدياری و مژداری (27.5%)).

8- د هەلويستێ تۆ فەرمانبەری ل فەرمانگەهەكی و هەوە كۆمبوونەكا گرنگ ل گەل ڕيڤەبەری ل

Sherzad.ali@uod.ac

دەمژمێرەکا دیارکری هەبوو و تۆ بۆ ماوێ نیڤ دەمژێرێ گیرۆبووی. ئەڤ ستراتیژیەتە هاتینە بکارهینان:

ئێك: (ستراتیژییەتا رێزگرتنا نەرێنی) د ئەڤی هەلویستیدا (46%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:

(1.حەزا ئاخڤتنکەری بۆ کارتێنەکرنێ ل سەر کەسایەتییا گوهداری (100%).2.ستراتیژییەتا زۆرینەکرن ل گوهداری (0%).3.یێ ڕاستەوخۆبە (0%).4.بکارنەهینانا گریمانەیان (0%).5.هەستکرن ب حەزێن دیێن گوهداری و ڕاستەڤەکرنا ئەوان (0%)).

دوو: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا ڕاستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (26%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:

(1- پێشکێکرن (100%).2- سلاڤکرن (0%).

3- خاترخواستن (0%)).

سێ: (ستراتیژییەتا ڕێزگرتنا نەراستەوخۆ) د ئەڤی هەلویستیدا (21,5%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:

(**1**.دەرکەڤتەیێن ئاخڤتنێ (100%).

2.نەدیاری و مژداری (0%)).

چار: (ستراتیژییەتا رێزگرتنا ئەرێنی) د ئەڤی هەلویستیدا (6,75%) و یێن لاوەکی ژی ئەڤەنە:

(1- هەڤکاری و هاریکارییا د ناڤبەرا ئاخڤتنکەری و گوهداریدا (100%).2- داخوازکرنا زەمینەکا هەڤپشك (0%).3- ڕەچاڤکرن و جێبەجێکرن و ب جههینانا حەزێن گوهداری ژبەر چەند ئەگەرەکێن دیارکری (%.0)).

لیستا ژێدەران

1-ژێدەر ب زمانێ کوردی:

ئارام عبدالواحید حەمە رەشید مەعروف، ڕێزگرتن لە زمانی کوردیدا، چاپخانەی لەریا، بەرێوەبەرێتی چاپ و بلاوکردنەوەی سلێمانی، 2013.

شێرزاد سەبری علی، شرۆڤەکرنا گوتارێ، چاپا ئێکێ، ژ وەشانێن پەرتوکخانا موکسی، دهوك، 2020.

2-ژێدەر ب زمانێ ئینگلیزی:

Alkhateeb ,Ibrahim(2015). Examining the universality of Brown and Levinsons' Politeness model In the Arabic Gulf Context. Journal: Journal of Advances in Linguistics Vol .5 No 3. www.cirjal.com.

Boubendir, Fatima Zohra (2012). Linguistic Politeness in English and Arabic and its Implications for Translation. Unpublished MA thesis. The University of Petra

Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). Politeness: Some Universals in language Usage (Studies in Interactional Sociolinguistics. Cambridge: Cambridge University Press.

DHARMA, NINDYA SORAYA. (2016).THE USE OF FACE-THREATENING ACTS STRATEGIES IN 'THE CONFESSION' MOVIE. Unpublished MA thesis. JAMBI UNIVERSITY

Goffman, E. (1967). Interaction ritual: Essay on face-to-face behavior. Garden city, NY: Anchor.

Karimnia, Amin &Khodashenas , Mohammed Reza(2017). Patterns of Politeness in Student-Teacher Interaction. Investigating an Academic Context. The Journal of Applied Linguistics and Applied Literature:Dynamics and Advances, Volume 5, Issue 1 , Winter and Spring, 2017, pp. 69-87.

Mills, S (2003). Gender and Politeness. Cambridge University Press.

Redmond, Mark V. (2015). Face and Politeness Theories. Iowa State University. Available at http://lib.dr.iastate.edu/engl_reports/2.

SAPUTRA, MARWAN EDI (2016). FACE THREATENING ACT (FTAs) IN THE NICHOLAS STOLLER'S MOVIE "BAD NEIGHBORS". ALAUDDIN STATE ISLAMIC UNIVERSITY OF MAKASSAR.

Yule, G. (2010). The study of language. Cambridge: Cambridge University.

Sherzad.ali@uod.ac

ڕاپرسی:

ئەڤ ڕاپرسییە هاتییە دروستکرن ژبۆ ئاخڤتنکەرێن زمانێ کوردی یێن سەنتەرێ دەڤۆکا دهۆکێ کو ب کریارا بەرسڤدانێ د چەند هەلویستێن جیاوازدا ڕادبن، لەورا ئەوێ هزرێ بکە کو بەرسڤێن تە هەر وەکو ئاخڤتنا ڕاستەقینەیا تە بن یا کو د ژیانا ڕۆژانەدا بکاردهینی، ل گەل ڕەچاڤکرنا ئەو کارڤەدانا بۆ تە دهێت:

ڕەگەز : **أ-** نێر **ب-** مێ

1-برایێ تە دڤێت تۆ خویێ ل گەل شیڤ خوارنێ بکاربهینی. دێ چ بێژیێ؟

تۆ:________________________

____

____

2-تۆ د وانەیا خۆ نەگەهشتی، تە دڤێت قوتابییەکێ/ا هەڤالێ/ا تە بۆ تە دووبارە شرۆڤەبکەت. دێ چ بێژیێ؟

تۆ:________________________

____

____

3-وەسا چێبوو تۆ یێ/یا د ئەزموونێدا و تە پێنڤیس یێ/یا ژبیرکری و ڕاگرێ کۆلیژێ یێ ل وێرێ. دێ چ بێژیێ؟

تۆ:________________________

____

____

4-دێ مێهڤان بۆ تە هێن و دێ تەماشەی یاریا تەپا پێ کەن ل ژوورا ڕوینشتنێ، بەلێ برایێ تە یێ ژ تە بچویکتر خۆ د ناڤ ژووریدا یێ خۆ درێژکری. دێ چ بێژیێ؟

تۆ:________________________

____

____

5-هەڤالێ بابێ تە تۆ ب ترۆمبێلا خۆ برییە فەرمانگەهی و تۆ زڤراندیڤە. دێ چ بێژیێ؟

تۆ:________________________

____

____

6-تە تەلەفۆنا کۆمپانییەکێ ژ ڕادیۆیەکی وەرگرت سەبارەت پێشکێشکرنێ بۆ کارەکی و تە دڤێت پتر زانیارییان ژێ وەربگری، ل دەمێ تەلەڤۆنا کۆمپانییێ دکەی، دێ چ بێژیێ؟

تۆ:________________________

____

____

7-تۆ ل خوارنگەهەکی کاردکەی و کەسەکی داخوازا خوارنا دلیڤەری ل دۆر خوارنەکا دیارکری ژ هەوەو تە ب خەلەتیڤە خوارنەکا دی بۆ بر، دێ چ بێژییێ؟

Sherzad.ali@uod.ac

تۆ:______________________

____

____

8-تۆ فەرمانبەری ل فەرمانگەهەکی و هەوە کۆمبوونەکا گرنگ ل گەل ڕێڤەبەری ل دەمژمێرەکا دیارکری هەبوو و تۆ بۆ ماوێ نیڤ دەمژێرێ گیرۆبووی، دێ چ بێژیێ؟

تۆ:______________________

____

فعل تهديد الوجة و أستراتيجيات التأدب لدى ناطقي مركز منطقة دهوك

الخلاصة:

تعد فعل تهديد الوجة وأستراتيجيات التأدب من احدى المواضيع المهمة في التداولية ويتم استخدامه بشكل واضح ومستمر في اللغة اليومية. يحاول هذا البحث (فعل تهديد الوجة و أستراتيجيات التأدب لدى ناطقي مركز منطقة دهوك) أن يرصد استراتيحيات التأدب في ثمانية مواقف مختلفة حسب موديل (براون وليفنسن) من أجل تخفيف تهديد الوجه. الهدف الرئيسي من هذا البحث هو معرفة وبيان النسبة المئوية للأستراتيجيات الرئيسة وغير الرئيسة للتأدب ضمن المواقف المحددة من أجل تخفيف تهديد الوجه. تتكون الدراسة من فصلين فضلاً عن الخاتمة. يدرس الفصل الاول فعل تهديد الوجه بنظرة عامة، في حين خصص الفصل الثاني للمجال التطبيقي حول فعل تهديد الوجه وأستراتيجيات التأدب في ثمانية مواقف مختلفة.

كلمات الدالة: الوجه، فعل تهديد الوجه، التأدب.

THE FACE THREATENING ACT AND THE POLITENESS STRATEGIES OF THE SPEAKERS OF THE DOHUK REGION CENTER

NIWAR JAMEEL NORI and SHERZAD SABRI ALI
Dept. of Kurdish Language, College of Basic Education,University of Duhok, Kurdistan Region -Iraq

ABSTRACT

The face threatening act and politeness strategies are one of the important topics in pragmatic, and it used clearly and continuously in everyday language. This research (The face threatening act and the politeness strategies of the speakers of the Dohuk region center) attempts to observe politeness strategies in eight different situations according to the (Brown and Levinson) model in order to reduce the face threatening. The main objective of this research is to find out and show the percentage of major and non-major strategies for politeness within specific situations in order to mitigate the face threatening. The study consists of two chapters in addition to a conclusion. The first chapter studies the face threatening act in general terms, While the second chapter is devoted to the applied field about the face threatening act and politeness strategies in eight different situations.

***KEY WORDS*: Face, Face threating Acts, Politeness.**

Sherzad.ali@uod.ac